

DEMOKRACIJA

Leto III. - Štev. 31

Trst - Gorica 15. julija 1949

Izhaja vsak petek

V združništvu je naša gospodarska moč

Gospodarska moč kakega naroda je predpogoj njegovega obstanka in napredka. To je večni nauk iz zgodovine narodov in držav. Čim manjši je narod, tem večja mora biti njegova gospodarska sila, da se ohrani v borbi za obstoj.

Primorski Slovenci smo zgradili v teku zadnjih 50 let do prve svetovne vojne mogočo gospodarsko stavbo s pomočjo združne organizacije.

V Julijski krajini je imelo slovensko in hrvatsko prebivalstvo — preko 600.000 po številu — po prvi svetovni vojni 1918. leta preko 600 denarnih in drugih gospodarskih združenj s preko 80.000 člani. Imovina teh združenj z denarnimi vlogami vred je znašala preko 300 milijonov zlatih kron (enako 60 milijonov tedanjih zlatih dolarjev). Omrežje slovenske združne organizacije je segalo v najbolj oddaljene gorske vasi, tako da skoraj ni bilo kmečke, delavske, obrtniške in meščanske družine, ki ne bi bila združeno organizirane. Vse te združbe so bile med seboj povezane in pozneje organizirane v dveh zvezah. V Zvezi slov. združenj v Trstu in v Združni zvezi v Gorici. Za tako majhen prostor je bila to ogromna gospodarska združna stavba, ki je stela leta 1900 153, a leta 1914 pa že 617 združenj. Ta aktivna združna gospodarska struktura je bila plod nesebičnega, pol stoletja trajajočega dela, — prva denarna združba v Julijski krajini sploh je bila slovenska Hranilnica in posojilnica v Skednju (Trst 1883) —, delo poštrednih mož, ki so na principu vzajemne samopomoči malega človeka obvarovali slovenskega kmetu, delavcu, malega trgovca in uradnika pred odiranjem v teh krajih tedaj še cvetočega gospodarskega oduševanja. Uspehi združništva se niso odražali le v gospodarskem podvigu malega človeka, pač pa je v njem krepila in uveljavljala filozofija združništva ideale pravičnosti, enakosti, človeškega dostojanstva in svobode, ki so bili osnovni gibalni členi tudi velikega britanskega in ameriškega gibanja.

Poleg združenj je delovala po mestih lepa vrsta bančnih in drugih zavodov, na katere se je naslanjala naša trgovina, obrt, industrija ter pomorska plovlba.

V centru Trsta smo imeli 1918. leta, ko je Italija zasedla Julijsko krajino, poleg na združni podlagi osnovanih denarnih zavodov Tržaške hranilnice in posojilnice, Trgovsko-obrtno združbo, Hrvatske centralne hranilnice ter Narodne posojilnice, tudi pupilarnovarno Splošno hranilnico, dalje Jadransko banko, s kapitalom 30 milijonov zlatih kron in samostojno podružnico Ljubljanske kreditne banke z glavnico 10 milijonov kron, ne vstevši združne denarne zavode v tržaških predmestjih Skednju, Sv. Ivan, Barkovlje in Opčine. V samem Trstu smo imeli Slovenci in Hrvati 7 denarnih zavodov z lastnim premoženjem od preko 50 milijonov zlatih kron!

Ne le Trst, tudi Gorica je imela dobro razvito svojo denarno in gospodarsko organizacijo. V Gorici so imeli Slovenci samostojno podružnico Ljubljanske kreditne banke, Kmečko banko, Centralno posojilnico, Ljudsko posojilnico, Trgovsko obrtno združbo, pupilarnovarno hranilnico, Zastavljalni zavod (Monte di Pietà) in Združno zvezo gorjsko.

Tako je Italija, ko je prišla v te kraje, našla mogočno in solidno slovensko gospodarsko organizacijo, ki bi bila v čast in ponos tudi velikemu narodu.

Toda javno izpovedani smoter fašizma je bil raznarodovanje in poitalijančevanje slovenskega življa v Julijski krajini. Zato pa je bilo treba predvsem uničiti gospodarsko organizacijo Slovencev, zlomiti njihovo gospodarsko hrbenico, znižati na minimum njihovo življenjsko raven, spraviti jih v gospodarsko in socialno odvisnost in s tem pripraviti pot za njihovo narodno smrt.

V teku 25 letne fašistične vladne nad našim ozemljem je bila uničena in porušena vsa naša ogromna gospodarska organizacija. Fašistični zavodi in sorodne pravne osebe so se polastile težkih milijonov imovinskih vrednosti, ki jih je slovensko ljudstvo skozi pol stoletja zbiralo in hranilo v svojih denarnih zavodih.

Druga svetovna vojna je imela prinesiti primorskim Slovincem in

Hrvatom z zlomom fašizma politično in gospodarsko vstajenje. To bi se bilo tudi zgodilo, da ni komunistem oropal Slovence plodov s tolikimi krvavimi žrtvami izvojevane vojaške zmage. Toda voj. zmaga je ostala okamenel junaški zgodovinski čin brez političnih in gospodarskih sadov, ker niso bili komunisti, ki so se nasilno polastili vodstva jugoslovanskih narodov, v stanju izkoristiti vojaško zmago narodu v prid.

Tako stojimo danes primorski in zvesti tržaški Slovenci izpropani kot oklešen hrast na gori. Zaenkrat nam ni pričakovati podpore od nikogar. Zaupajmo v same sebe in v pravičnost naše stvari.

Kakor so naši očeti pričeli pred 70. in 80. leti iz nič graditi svoje gospodarske postojanke, tako moramo pričeti danes mi na Tržaškem ustvarjati znova gospodarsko okostje slovenskega gospodarskega življenja. Z nami je samozavest in trdna volja, da na tej zemlji ostanemo in živimo!

Ze preteklost nam je pokazala pot — združno pot, po kateri nam je hoditi. Svobodne združbe v rokah našega kmeta, delavca, obrtnika, ribiča, malega trgovca in našega človeka sploh, morajo biti temelj našega gospodarskega vstajenja. Kakor ni bilo leta 1918. slovenske družine na Primorskem, ki bi ne bila združeno organizirane, tako mora zopet seči v tem usodnem času naš novi združni organizem v vsako našo vas, v vsako našo hišo.

Zavilati rokave in na delo! V svobodnem gospodarskem okolju, ki mora postati gospodarska oblika bližnje bodočnosti, bo naša naša združna organizacija ves razmah. Malodušnost ni slovenska lastnost, ampak pogum in podjetnost!

13. julij 1920

V trdi borbi za uveljavljanje naših demokratičnih pravic na svoji zemlji in dolžnosti do tržaške skupnosti obhajamo tržaški Slovenci 29. obletnico požiga našega ponosnega Narodnega doma v Trstu.

13. julij 1920 je najžalostnejši dan v zgodovini tržaških Slovencev po njihovi priključitvi k Italiji po prvi svetovni vojni. Med obupane Tržačane je prišel prvi italijanski guverner general Petitto di Roretto kot nosilec najširokopradskejših obljub spoštovanja naših pravic na polju narodnostnega, političnega, prosvetnega in gospodarskega udejstvovanja. A preteklo je komaj eno leto od vkorakanja italijanske armade v Trst, ko smo morali ugovoriti, da nam mesto pravičnega manjšinskega življenja pripravljajo demokracija svobodomiselnost Italija narodno smrt v brk vsem svojim obljubam in prevzetim dolžnostim!

Narodni dom v Trstu je bil izraz stoletne borbe tržaških Slovencev za uspešen dvig našega zapostavljenega naroda. Narodni dom v Trstu je nastal zaradi nezlomljive volje našega ljudstva, da se kot zvesta organizirana narodnostna celota uveljavlja pri izgrajevanju lepše tržaške bodočnosti.

Slovenski delavci, kmetje, meščani, razumniki, trgovci in gospodarstveniki so vse svoje sile vložili v skupen napor za ustvaritev osrednjega doma naše gospodarske, politične, prosvetne in narodne dejavnosti. Prizadevanja so bila kronana z največjim uspehom!

A novim tržaškim gospodarjem je bila organizirana slovenska demokracija narodna skupnost v največjo napoto! Italijanski trediteljem se je postavil v službo novim imperialističnim zamislom, za katerih uspešno izvajanje je bilo najprej treba streti našo narodno bit. Predobro so vedeli, da dosežejo svoj namen skoro v celoti, če uničijo z Narodnim domom vir naše volje po življenju, svobodi in enakopravnosti.

Zato je prišlo do 13. julija 1920! V plamenih narodnega doma so se razblinili vsi naši upi o možnosti demokracije sožitja z italijanskimi trž. soseskami v okviru Italije. Zgorela je z Narodnim domom tudi ogromna gmotna podlaga naše gospodarske in kulturne rasti, ki smo ji z razumljivim ponosom posvečali največjo pažnjo.

Zgoreli so kmalu nato vsi naši narodni domovi po Trstu in okoli-

Slovenci na Tržaškem in v Italiji smo z zadoščanjem in veseljem sprejeli vest, da so se tudi naši bratje Slovenci na Koroškem združili v svojo »Nacionalno zvezo koroških Slovencev«, ki je resnično narodna in demokratična in ki nima, po vzoru naših »Slovenskih demokratskih zvez«, ničesar skupnega s komunisti in s komunističnim naukom in metodo. Zato prav veselo pozdravljamo novo politično organizacijo naših bratov na Koroškem in jim želimo obilnega uspeha pri delu, ki so si ga začrtali. S svojim političnim delom in programom so tesno povezane tudi kulturna in gospodarska vprašanja, ki jih bodo bratje Korošci smotno in pošteno preučevali in plodno reševali, da zadostijo narodnim potrebam in ohranijo narodno kulturo in omiko. Tri večje gospodarske naroda so ostale izven okvira matične države — domovine, Te tri večje — s tremi središči: Trst, Gorica, Celovec — so si zastavile težko nalogo, da bodo ko tri plamenice svetile v gosti temi slovenskemu narodu na njegovi trnjevi poti v življenje.

Stoletni sen našega plemenitega naroda, da bi se že enkrat združili na svoji zemlji, pod krilom ljubeče matere domovine, da bi prosto dihal, molil Boga, delal, pel, se veselil in živel, in s svojo omišci; zasežena je bila vsa imovina naših uspešno razvijajočih se gospodarskih ustanov; prepovedano je bilo vsako naše kulturno udejstvovanje; ukinjene so bile naše šole; uničen je bil ves naš tisk; celo iz cerkve je bila izgnana slovenska beseda... Slovenski razumniki so bili izgnani, da bi narod brez lastnega demokratičnega narodnega vodstva prejel izhral.

To se je dogajalo za časa demokracije Italije, ki se je borila na strani velike demokracije antante, da reši Evropo pred centralnimi fevdalnimi silami! To tragedijo smo tržaški Slovenci doživeli pod prosvetljenim svobodoljubno vladarjem Bonomi-Sforza! Fašizem, ki je prevzel vladu v Italiji komaj proti koncu l. 1922, je pri nas šel naravnost po stopinjah svojih demokracijskih vzornikov in pozabil še na ono malo človečanskih pomislekov in predsodkov, ki so bili na poti našemu iztebljenju. Fašizem je v največje zadoščanje vseh naših narodnih sovraženikov naše delovno ljudstvo pahnil v najglobočji obup in ponižanje.

Fašizem pa ni računal s slovenskim narodnim ponosom, z žilavostjo našega kraskega kremenitega značaja, z vztrajnostjo našega preostlega človeka. Naš človek je osramočen zbral vse svoje sile, da na mrtvi straži pravic našega naroda ohrani, kar se je rešiti še dalo in da se pripravi, — ne na obračun, ker je bila vedno vsaka misel po uporabi sile tuja našemu miroljubnemu narodu in ravno tako tuja našim lepim demokratičnim izročilom! — na dan narodnega vstajenja.

Uporno je naš človek kljuboval silovitemu tujčevemu pritisku trideset let. In dočakal je prihod nove dobe, v katero je z nezmanjšano silo vztrajno veroval v dneh trpljenja, obupa in sramote.

Naš človek stoji danes ponosno vzravnal pred svojim domom, varuje naš rod pred novim narodnim sovraženikom, ki grozeče steguje krvoločne kremplje po naši zemlji, in terja svoje pravice!

Naš človek nas bo s svojo izkazano ljubeznijo do svoje zemlje obvaroval vsakega norega ponižanja, boril se bo za zmago demokracije, ker le v tej vidi poročstvo za svoj obstoj, stal nam bo trdno ob strani, ko mu bomo zgrajevali novo osrednjo stavbo narodnega življenja v Trstu, nov Narodni dom, ki bo nov dokaz slovenske demokracije in slovenske omike.

ko bil drugim za vzgled in vodnik, je tudi to pot propadel zaradi kratkovidne politike nesposobnih marksistov, ki jim je le do oblasti in ne tudi do narodnega zedinjenja in do narodne časti doma in v svetu.

Zaman se je tudi v drugi svetovni vojni slovenski narod dvignil v obrambo svojih pravic in dal neizmerne žrtve za te pravice in za zlato svobodo, ki jo je tembolj cenil, ker je bil skozi stoletja v okovih sužnosti in še sedaj imel na meji, na svoji zemlji, sto tisoče bratov v krvavih okovih nacizma in fašizma. Pa ni klonil ta narod velikani, ko je nastopila usodna ura za odločilni boj. Stal je junaško in častno v prvi bojni vrsti, da ga je ves svet občudoval in mu prozil lepe in zaviljive izraze priznanja. Milijon osem sto tisoč človeških žrtev je domovina Jugoslavija dala za skupno stvar vseh zavezniških sil, največji odstotek od vseh zavezniških držav. Padali so stari in mladi, moški in ženske, otroci nedolžni so goreli v naročju svojih mater v ognju, kamor jih je skupni sovražnik — nacist in fašist — metal. Goreli so domovi in polja so jecala pod trdo nogo tujčinov. Pa ni ta krvaveči narod omahnil, temveč v zgodovinski spomlad 1945 planil kvišku s svojimi vzornimi četami in v svetem zalezu dosegel naša središča: Trst, Gorica in Celovec. Junaško in častno ste vkorakali v Trst, v Gorico in v Celovec, jugoslovanski borci! Osvobodili ste naša mesta in ponosno rekli: Mi smo tu doma!

A prišla je ura zmote, mešetarenja in prevare. Komunistične tolpe samozvanih političnih modrijanov — junaki partije in za partijo —, so vdrle za vami in vam zapravile krasen uspeh in vas oropale tiste svobode, ki so vam jo hinavsko obetale, ko ste se vi borili, trpeli in krvaveli, oni pa v zaledju organizirali svojo partijo v satanskem zahrbtnem namenu, da vas bodo po končanem krv-

vem plesu stavili v še hujše okove sužnosti. Te tolpe so predstavljale drugo vojsko — vojsko partijcev, ki je s svojim brutalnim nastopom tudi v diplomaciji zapravila vse, kar je vojska narodnih borcev nekoministov dosegla in osvobodila.

Pomagali so jim in jim še pomagajo naši zavezniki iz časa borbe, ki so dvignili partijo na prestol in radi sežejo našim krvnikom, ki so bili tudi njihovi krvniki, v roko, ob preziranju še najosnovnejših naših pravic, tudi kulturnih. Saj nam ti nositelji svobode in demokracije, omike in prosvete, oporekajo celo pravico do določenega statuta, ki naj nam zajamči uživanje naših pravic pod državami, pod narodi, proti katerim smo morali v krvavi boj, ker so nas zatirali in uničevali. Tega prezira, te slepote naših zaveznikov, te njihove zmote le težko razumemo mi, ki smo jim bili v zgodovini vedno zvesti, mi, ki najteže in najbridejše občutimo, kako mirno in hladnokrvno ti naši zavezniki obujajo k življenju njihove in naše nasproti-ke in sovražnike. Ali se bo zgodovina naščevala?

Bratje Korošci, pomnite, da nimamo Slovenci v Italiji niti enega zakona, ki naj zaščiti sleherni našo pravico do življenja, medtem ko uživajo Nemci v Tirolih najširšo avtonomijo, kar jo manjšinska zakonodaja na svetu pozna. Nemcem, morilecem narodov, ki so v peceh požigali naše borce, očete in matere, žene in otroke, tem Nemcem nudijo zavezniki vsaj pomoč, vse pravice. Nam Slovincem, njihovim zaveznikom, ki smo k skupni stvari doprinesli največ žrtev, pa osporavajo celo navaden statut, ki naj zajamči vsaj naše kulturno življenje in s tem že naprej večjeje Nemcem: »Slovenci obsojeni so na smrt!«

Bratje Korošci, zahtevajte statut, kakršnega imajo Nemci na Tirolskem in pogumno na delo v novo življenje!

Zamenjava jugolire v jugoslovanski coni STO

Jugoslovanska vojaška uprava južnega dela STO je izdala dne 2. julija naredbu, s katero je odredila na upravljanem ozemlju zamenjavo jugolir v dinarje po kurzu 30 din za 100 jugolir.

Jugolira je bila vpeljana leta 1946 od Jugoslovanske vojaške uprave v vsej coni B. Izdala jih je bila Banka za Primorje. Z njimi so hoteli nadomestiti pomanjkanje italijanskih (metro) lir v prometu, ki so se deloma shranjevale v nogavice (tezavirale), deloma izvažale v cono A, zlasti v tržaške banke, da se odtegnejo nevarnosti, ki je pretila njim in njihovim posetnikom pod komunističnim režimom.

Nesporno je, da je imela jugoslovanska okupacijska vojska po mednarodnem pravu pravico izdati v okupirani coni B svoj papirni denar, kakor so to storile v zadnjih 30. letih tudi druge vojskujoče se države. Ni pa imela te pravice privatna banka. Ali je smela jugoslovanska vojaška uprava dati temu od privatne banke izdanemu papirju prisilni tečaj in ga povzdigniti v denarno plačilno sredstvo? Formalno je bil postopek jugoslovanske vojaške uprave nepravilen, praktično pa je bilo od pomena samo vprašanje, kdo in v kaki meri garantira za papirno jugoliro. Poleg jugolire je ostala v prometu tudi italijanska lira ali uradni prisilni tečaj jugolire je bil nasproti italijanski liri 2 proti 1. Te afinane učestnosti, ki je samo dis-

kreditirala »golo« jugoliro, nismo mogli nikoli razumeti.

Kupna moč takega denarja je bila odvisna ne le od oblastvene naredbe, ki je določala denarju poljubno vrednost in mu dajala prisilni tečaj. Ta kupna moč je zavisela tudi od zaupanja ali nezaujanja v komunistični režim in njegovo gospodarsko moč, ali tudi od oblike in državi razpoložljivih dobrin. Zato je v prostem prometu veljala jugolira komaj 50 stotink italijanske lire ali 25 odstotkov svoje prisilne vrednosti. Papirni denar izvršuje namreč le tedaj denarna funkcija, če morejo potrošniki za ta denar dobiti dovolj blaga, da zadostijo življenjskim potrebam.

Da je bil tak denar, ki je postal navadna krpa papirja kakor hitro je prestopil mejo cone B, prava katastrofa za tamkajšnje gospodarstvo, ni treba naglašati.

Zato je bila jugoslovanska vojaška uprava prisiljena iz gospodarskih razlogov, da nekrito in diskreditirano jugoliro nadomesti z bolj štim denarjem.

Ali zamenjava jugolire po triletnem obtoku je spadala tudi v finančni program komunističnega gospodarskega reda: sistematično periodično zamenjavanje denarja z delno oddajo v prid državi je po komunističnih metodah najučinkovitejšo sredstvo proti polnjenju no-gavic in odtoku denarja v inozemstvo. Da se je hotelo tudi ta cilj

Od srede do srede

7. JULIJA: Kitajski nacionalni prvaki z maršalom Čang Kaj Sekom na čelu znova zagotavljajo, da bodo nadaljevali boj proti komunistom. — Radio grških komunistov trdi, da grška vojska že uporablja jugoslovansko ozemlje za nastope proti upornikom. — Poljska je na zahtevo Kominforma uspravila pošiljanje vsakega blaga Titu. — Avstrijska komunistična partija je prepovedala svoji tiskarni v Celovcu tiskati liste Osvobodilne fronte za Koroško. — Abesinija je kot prva država na svetu odobrila sporazum o prepovedi rododroma, ki so ga sklenile članice Združenih narodov. — Ravnatelj jugoslovanskih državnih radijskih postaj so sestavili načrt o postritvi propagandne vojne proti Kominformu po radiu. — Bolgarija je na sovjetsko zahtevo morala ustaviti zidavo petih velikih vodnih električnih central, ker Sovjeti hočejo, naj ta država ostane znotraj in brez lastne industrije.

8. JULIJA: Ideolog jugoslovanske komunistične partije, Mojzes Pijade, je silovito napadel Sovjetsko zvezo in ji očital, da se je izneverila komunistu ter hotela Jugoslavijo narediti za svojo kolonijo. — Grška in Titova vlada zaničuje trditve grških upornikov, da grška vojska z jugoslovanskimi tal napada rdeče bandite. — Ameriške oblasti so prijelo Georgija Pirinskega, glavnega tajnika »Kongresa ameriških Slovanov«, ker je sovjetski agent. — Zena biseriga predsednika jugoslovanske vlade Cvetkovića je pribežala v Trst. — Grška vojska je zasedla gorovje Kajmakčalan ob jugoslovanski meji, ki so ga imeli uporniki tri leta v rokah. — Češke komunistične oblasti so priprle tajnika papške nunciature v Pragi, mgr. Zmrzlika.

9. JULIJA: Prvaki španske Falange zahtevajo od generala Francosa vzame spremembe v državni upravi in gospodarstvu. — Madžarski propagandni minister Revaž, ki so ga pred kratkim poklicali na zagovor v Moskvo, je nenadno zbolel in se mora, podobno kakor pokojni Dimitrov, zdraviti v neki sovjetski kliniki za žuče. — Komunistično ljudsko sodišče je obsodilo spet 13 Slovakov, ker so v mestu Siroko vodili upor proti vladi zaradi zapiranja duhovščine. — Argentinska vlada je pomislila vse tuje, ki so nezakonito prišli v državo, ter jim dovolila nadaljno bivanje tam. — Vatikanski radio poziva češko in slovaško duhovščino, naj ostane pri svojih vernikih in opusti vsako politično delovanje. — Komunistično ljudsko sodišče v Budimpešti je potrdilo obsodo kardinala Mindszentyja na dosmrtno ječo. — Sovjeti so ojačili prizadevanja za čim prejšnjo popolno boljševizacijo Albanije.

10. JULIJA: Češki vladni list »Stoocane Slovan« dolži Združene države in Vatikan, da nameravata ustanoviti federacijo srednjeevropskih narodov. — Politične osebnosti, ki so pobegnile s sovjetskega zasedbenega področja v Nemčiji, so sklenile ustanoviti nekako begunsko vlado za vzhodno Nemčijo. — Sovjeti so spet zaprli ves promet z Berlinom, razen po eni cesti. — Truplo pokojnega bolgarskega komunističnega poveljarja Dimitrova so med streljanjem topov položili v novo, razkošno grobnico sredi Sofije.

11. JULIJA: Maršal Čang Kaj Sek se s predsednikom Filipinske republike posvetojuje o ustanovitvi tihomorske obrambne zveze proti komizmu. — Predsednik avstrijske vlade napoveduje na mednarodnem kongresu krščansko-demokratske mladine bližnji zlom komunističnega sistema. — S tem, da Velika Britanija trguje s komunističnimi državami dela prav tako napako, kakor jo je, ko je na enak način pomagala Hitlerju, da se je oboroževal, je govoril westminsterski nadškof, kardinal Griffin. — V Veliki Britaniji so zaradi stavke pristaniških delavcev, ki resno ogroža preskrbo države, razglasili izjemno stanje. — Predsednik Truman se je v svojem poročilu v parlamentu znova zavzemal za čim večjo ameriško gospodarsko pomoč svetu. — V Varšavi so obsodili na smrt glavnega organizatorja poljskega protikomunističnega odporiškega gibanja, Dobocynskega, češ da je z ameriško pomočjo pripravljal protisovjetsko federacijo srednje in vzhodnoevropskih katoliških narodov (Intermarium).

Od srede do srede

12. JULIJA: Grški komunistični ujemniki so preveč pol leta letos izgubili nad 19.000 mož. — Državni poglavar neodvisne Cirenajke, Idris el Senussi, je z britansko admiralsko ladjo »Vanguard« odpotoval na posvetovanja v London. — Maršal Čang Kaj Sek sodi, da bo v petih letih popolnoma premagal komunistične sile na Kitajskem. — Češka komunistična partija je svojim organizacijam poslala tajna navodila za boj proti katoliški Cerkvi, ki jo označuje za glavno nasprotnico komunizma. — Spor med Titom in Kominformom ni več osamljena stvar, marveč gibanje, ki je zajelo vse podložniške države in utege prej ali slej odločilno vplivati na razvoj mednarodne politike, napoveduje nemški komunistični prvak Leonhard. — Italijanski zunanji minister Sforza je sprejel jugoslovanskega poslanika Ivekovića na daljši razgovor.

13. JULIJA: Francoska vlada zamikuje, da bi bila že dala Francovi Španiji 13 milijard frankov posojila. — V Parizu se je začela razprava proti bivšemu Hitlerjevemu poslaniku v zasedeni Franciji, A. Betzu. — Jugoslavija je sklenila z Egiptom novo trgovinsko pogodbo. — Začetek posvetovanj finančnih ministrov britanske državne skupnosti v Londonu. — Nakazivni odbor ameriškega senata je sklenil, da morajo iz skladov Marshalovega načrta dati 50 milijonov dolarjev tudi Španiji. — Titov prosvetni minister Džilas dolži Sovjetsko zvezo, da je hotela Jugoslavijo narediti za svojo podložnico ter preprečiti njena prizadevanja za obnovo in socializem. Britanska zveza prevoznikov delavcev, največja sindikalna organizacija na svetu, je sklenila pometati vse komuniste z vodstvenih mest. — Mednarodni svet krščanskih cerkva je sklenil poslati preganjanim cerkvam v Jugoslaviji 90 milijonov lir podpore. — Na Češkem so zaprli vse trgovinske poslovne, češ da so sovražnice delovnega ljudstva. — Amerikanci so odložili otvoritev nove močne propagandne radijske postaje v Berlinu, ker bi preveč motila oddaje beografskega radija proti Kominformu. — Voda papeške nunciature v Prahi, mgr. Verolino, je odšel v Vatikan na poročanje. — Posebni zastopnik predsednika Trumana pri Sveti Stolici, Myron Taylor, je obiskal belgijskega nadškofa, kardinala Preysinga. — V Budimpešti so zaprli vrsto diplomatov in visokih uradnikov, češ da so sodelovali v zaroti bivšega zunanjega ministra Rajka. — Vatikan je izdal odlok, po katerem bo izobčen iz Cerkve vsak katoličan, ki bi izpovedoval komunistične nauke.

Zopet spori zaradi Koroške

Na zadnjih sejah namestnikov štirih zunanjih ministrov so se sporazumeli o dveh nadaljnjih členih mirovne pogodbe za Avstrijo. V prvem členu zavezniške države izjavljajo, da bodo spoštovala neodvisnost ter ozemeljsko celotnost Avstrije, kakor jo določa mirovna pogodba, to je, v mejah iz leta 1938. Drugi člen daje Jugoslovanom pravico, da obdrže vse avstrijske imetje na svojem ozemlju, kakor so to sklenili štirje zunanji ministri v Parizu.

Pač pa je prišlo do nasprotstva in nesoglasja pri naslednji točki sporeda: ko so razpravljali o poroštvih za zagotovitev narodnih, kulturnih in gospodarskih pravic koroškim Slovincem.

Zahodni zastopniki so ponavljali svojo staro trditev, da za to ni treba nobenih posebnih določil, marveč da zadostuje primeren člen, ki bi ga postavili v mirovno pogodbo. Sovjetski pooblaščenec Zarubin pa se s tem ni strinjal, marveč je zahteval za slovensko in hrvaško manjšino v Avstriji poseben statut. Predložil je tudi podroben načrt zanj.

Ta statut najprej zagotavlja koroškim Slovincem ter Hrvatom, živčim v Avstriji, čim širše pravice. Dalje prepoveduje delovanje vsem ustanovam in organizacijam, ki bi hotele Slovence in Hrvate raznarodovati.

Razprava je bila precej ostra in je Zarubin obdolžil zahodne zastopnike, da so prelomili sporazum, ki so ga glede zaščite avstrijskih manjšin sklenili štirje zunanji ministri na konferenci v Parizu.

Zamenjava jugolire v jugoslovanski coni STO

(Nadaljevanje s prve strani)

doseči z zamenjavo, dokazuje njena mrzlična naglica.

Za zamenjavo je bil določen izredno kratek rok dveh dni: 4. in 5. julij. Vsak uvoz jugolir v jugoslovansko cono STO je bil strogo zabranjen in dejansko onemogočen.

Zamenjavo je izvedla Jugoslovanska vojaška uprava s 500 milijoni dinarjev, ki jih je dobila na posodo pri Jugoslovanski vladi v Beogradu. Dne 6. julija o polnoči je ne samo prenehala biti jugolira plačilno sredstvo, temveč je bil tudi prepovedan njen obtok. Odvzet ji je bil prisilni tečaj in nihče ni bil več prisiljen sprejeti jo v plačilo. Bila pa je tudi preklicana pravica cirkulacije. Tako je jugolira kar čez noč postala zamazan kos papirja. Taka usoda doleti prej ali slej vsak papirni denar brez kritja in ljudskega zaupanja.

Ta zamenjava je izzvala v italijanskem časopisju in italijanski javnosti hrupen odjek. Rimski parlament se je razburil in italijanska vlada je hotela protestirati v London, v Pariz, v Washington in pri Združenih narodih proti zamenjavi, češ da je Jugoslavija s tem kršila mirovno pogodbo z Italijo.

Stvari pa ne stoji tako. Člen 30 »Tržaškega statuta« se glasi: »Svobodno tržaško ozemlje bo imelo svoj lasten denarni sistem. Člen 11. »Akta o začasni upravi STO priloga 7 pa določa, da ostane italijanska lira uradni denar na STO dokler ne bo uveden lasten denar za to ozemlje, in dodaja: »Italijanska vlada bo dobavljala Svobodnemu ozemlju tuje valute in devize ter denarna sredstva, ki so mu potrebna pod pogoji, ki ne smejo bi-

ti manj ugodni kot oni, ki veljajo za Italijo.« Italija in STO sta imeli sklenili dogovor za praktično izvedbo gornje določbe. Dočim je bila sklenjena sliha pogodba med anglo-ameriško upravo in Italijo, ni bila sklenjena nikakoli tozadevna pogodba med Italijo in Jugoslovansko vojaško upravo, četudi je Jugoslavija, kakor trdi, opetovano zahtevala od Italije, da ji da italijanske lire na razpolago.

Zato očita Italija Jugoslaviji, da bi bila morala ostati po čl. 11. priloge VII. v veljavi samo italijanska lira in da pomeni vsako uvažanje druge valute kršitev mirovne pogodbe. Temu oporeka Jugoslavija in trdi, da je zagrešila kršitev pogodbe Italija, ker ne spoštuje čl. 11 priloge VII. in ne dá na razpolago italijanskih lir coni B.

Prerekanje traja in Italija je ogorčena. Ali ne toliko zato, ker je uveden jugoslovanski dinar, ki ne bo z gospodarsko-financijskega vidika končno prinesel nikakih sprememb v škodo italijanske lire ali prebivalcem cone B, marveč predvsem zato, ker hoče Italija videti v zamenjavi politično gesto, neke opomin Jugoslavije, da si bo pridržala cono B, ako bi poskušali dati Italiji cono A s Trstom.

Zato pripisuje italijanska javnost uvedbi dinarja v coni B politično ozadje. Tako tolmačenje zamenjave je pa netočno. Zamenjava je imela izključno gospodarski izvor in značaj. Ako pa hoče nekdo iskati v njej še kake postranske namene ali celo opomine, z ozirom na svoje lastno zadržanje nasproti mirovnim pogodbam, zadržanje, ki je naperjeno očitno proti obstoju STO, je to pač stvar njegove dobre ali slabe vere in vesti.

Jugoslavija poudarja svoje pravice glede Trsta

Ukrep titovskih oblasti glede zamenjave denarja na jugoslovanskem področju Svobodnega tržaškega ozemlja je vzbudil zlasti v Italiji dosti prahu. Italijanska vlada je zaradi te »kršitve« mirovne pogodbe protestirala pri Združenih narodih ter pri vladah zahodnih velesil. Njen zunanji minister Sforza je obljubil, da bo Italija zaradi tega zahtevala pri zahodnih državah razpravo o celotnem tržaškem vprašanju in sicer v zvezi s svojočasnim ameriško-britansko-francoskim predlogom, naj bi vse Svobodno ozemlje vrnila Italiji.

Na italijansko vpitje in zahteve po vrnitvi Trsta so zelo jasno in nedvoumno odgovorili razni jugoslovanski oblastniki, med njimi Tito sam.

Tito, ki se s Kardeljem še vedno mudi na Brionih, je v nedeljo prišel na veliko ljudsko zborovanje v Pulju. Spremljali so ga zunanji ministri Kardelj, predsednika slovenske in hrvaške vlade ter jugoslovanski poslanik v Washingtonu, Kosanović.

V govoru je Tito razpravljal tudi o jugoslovanski zunanji politiki ter glede Trsta dejal:

»Ukrep o zamenjavi jugolir v dinarje je izrazilo gospodarskega značaja. Jugoslavija je s tem hotela izboljšati gospodarsko stanje svojega področja. Italija je stalno kršila mirovno pogodbo, po kateri bi morala tudi jugoslovanskemu področju dobavljati potrebne lire.

»Jugoslovanska vlada je glede tega pogosto, a brezuspešno posredovala pri italijanski vladi. Ta je mirovno pogodbo prelomila tudi z gospodarskimi ter finančnimi sporazumi, ki jih je sklenila z Zavezniško vojaško upravo.

»Ta naš ukrep, ki je bil gospodarsko nujen, je vzbudil v Italiji splošen alarm. Italijanski prvaki dolže Jugoslavijo, da je ona kršila mirovno pogodbo. Mi pa te pravke vprašamo, zakaj se tako razburja zaradi Svobodnega tržaškega ozemlja, ki bi že zdavnaj bilo moralo dobiti guvernerja.

»Predlog zahodnih držav glede vrnitve Tržaškega ozemlja Italiji pomeni enostranski korak. Jugoslavija ima glede Trsta govoriti vsaj toliko kakor Italija. Mi ne bomo dovolili, da bi Trst dali Italiji. Dobro vemo, kaj so naše dolžnosti in naše pravice in se jim v tem primeru ne bomo nikdar odpovedali.

O tem vprašanju je govoril pretekli teden tudi predsednik srbske vlade, Peter Stambolić. Ta je dejal, da se Jugoslavija ne bo nikoli odpovedala svojim pravicam do Koroške, Istre in Trsta. Te pravice so ji med vojno izrečno priznali tudi zavezniki.

V ameriških političnih krogih napovedujejo, da bodo vse tri zahodne velesile poslane v Beograd ena-

ko spomenico glede zamenjave denarja na jugoslovanskem področju Svobodnega tržaškega ozemlja. V njej bodo izjavile, da ne morejo priznati nobenega ukrepa, ki bi meril na priključitev področja »B« k Jugoslaviji.

Ta spomenica bo zelo obzirna in še zdaleč ne bo imela značaja katerega ultimata. Ameriška, francoska in britanska vlada se namreč ujemajo v sodbi, da bi zaradi vedno večje napetosti med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo bila kaka neizproсна politika do Tita zdaj zelo neumestna.

Kljub italijanski pritožbi in pričakovanju Varnostni svet Združenih narodov noče o Titovem koraku še razpravljati. Tam sodijo, da je sedanji položaj v Evropi tako kočljiv, da ne gre Jugoslavije odbijati od Zahoda. Zaradi tega smatrajo zamenjavo denarja na področju »B« kot zgolj »tehnično« zadevo, ne pa kot načelno vprašanje.

Ameriški zunanji minister Acheson je 13. julija sicer ponovil, da se znano stališče Združenih držav do tržaškega vprašanja, izraženo v izjavi 20. marca, ni spremenilo. Toda verjetno je, da so to izjavo narekovali posebni razlogi. V bližnji bodočnosti se namreč pripravlja nova razprava o usodi bivših italijanskih kolonij. Amerika je zdaj opustila misel, da bi dali vsaj Tripolitanijsko v zaupno upravo Italiji. Amerikanci se zdaj zavzemajo, da bi vsa Libija s Tripolitanijsko vred, postala neodvisna država. S tem si hočejo pridobiti naklonjenost arabskih držav.

In kadar se pripravljajo kaj glede italijanskih kolonij, je že star običaj, da privlečejo na dan Trst in z njim obračajo pozornost Italijanov od drugih, zanje važnejših vprašanj.

„Trst ne more živeti...“

V mesecu maju letos je skupni promet tržaškega pristanišča po morju in po suhem znašal nad dva milijona 821 tisoč ton. Ta številka je za skoraj milijon ton višja od prometa v mesecu maju lanskega leta in za skoraj 700 tisoč ton večja je kot v maju 1938.

Pregled trgovinskega prometa za prvih pet mesecev letošnjega leta v primeru z leti 1938. in 1948. kaže za 650 tisoč ton večji promet, kot v letu 1938. ter za 900 tisoč ton večji promet, kot v prvih petih mesecih lanskega leta.

IZJAVA

Gospod urednik, v 29. in 30. številki »Demokracije« ste priobčili dvonaslovni članek »Ob izgubi Koroške« kot pismo iz Pariza, v katerem nam dopisnik razlaga o vzrokih našega najnovejšega poraza v vprašanju slovenske Koroške. Pravim poraza, ker o izgubi Koroške ne more biti govora! Namesto da bi člankar ugotovil in bical tiste faktorje, ki so povzročili naš poraz na zadnji konferenci »velike četvice« v Parizu, posega nazaj in se zaganja v naše bivše stranke, govori o delovanju jugoslovanskega konzulata v Celovcu in se na nelep način obregne tudi ob velikega borca za slovensko stvar na Koroškem Grafenauerja, katerega imenuje »orgarček«, menda zato, ker ni bil »šomaster« ali pa vsaj producent praznoglavih in puhlih brošur o naših domačih zadevah... Poslanec Grafenauer je bil bistri mož, postojan in idealist, kateremu slovenski politični svet ni dostojen, da bi čevlji zavezal, kaj šele, da bi gledal zviška nanj in blatil njegov spomin! Ni moja reč, da branim še živče predstavnik naše bivših strank, kaj so storile ali kaj opustile in zanemarile na Koroškem. Moram pa kot nekdanji konzul v Celovcu braniti in svoje srbske in hrvaške kolege pred očitkom, češ da niso vedeli »s čim naj bi preganjali dolge« kakor se izraža člankar, z drugo besedo, da so jugoslovanski konzuli pred zadnjo vojno v Celovcu pasli lenobo in zanemarjali svoje dolžnosti do slovenstva na Koroškem!

Zato ugotavljam:

- 1) da je uradništvo Jugoslovanskega Konzulata v Celovcu in to brez razlike Srbi, Hrvati in Slovenci, storilo vedno in ob vsaki priliki svojo dolžnost do slovenstva na Koroškem (dokaz mučenika smrti uradnika Karla Siroka, katerega so Nemci z bajoneti obmetavali, dokler ni izdihnil ves preboden kakor sv. Sebastijan) in da je velika želja nas vseh, da bi Titova diplomacija bila danes vsaj na višini diplomacije stare »koruptne« Jugoslavije;
- 2) da so vse jugoslovanske vlade preko konzulata v Celovcu imele v evidenci tudi materialne potrebe koroških Slovincov, kolikor je bilo mogoče, kar lahko potrdijo živa prič, ki so danes v vrstah OF na Koroškem.

Vzroki poraza na Koroškem so veliko globlji, kamor pa pisec gori omenjenega članka seči ne more. Gotovo je eden izmed njih tudi ta, da so bili in so še danes med Slovenci razumniki, polrazumniki, 1/8 razumniki in celo 1/16 razumniki, ki smatrajo, da so poklicani, delati politiko in politično zagajarstvo, namesto da bi ostali vsak v svojem poklicu in tam opravljali, zvesto in udano, dolžnosti do naroda, ljudstva in domovine!

Trst, dne 7. julija 1949

Dr. Anton NOVACAN
bivši generalni konzul

Sklepi o razpustu IRO-a

Glavni svet Mednarodne begunske organizacije - IRO - je odobril sklep, da Organizacija neha poslovati kmalu po 30. juniju 1950.

V svetu je zastopanih 18 držav. Za naslednika William Hallana Tucka, dosedanjega glavnega ravnatelja, je svet imenoval Amerikanca Johna Donald Kingsleya.

Kot skrajni rok za vpis v sezname oseb, ki prosijo za pomoč Mednarodne begunske organizacije, so določili 31. avgust tega leta. Priča-kujejo, da bo takrat približno 389 tisoč beguncev prejelo pomoč Mednarodne begunske organizacije. Po tem skrajnem roku bodo upoštevali naslednje izjeme:

- 1) Otroci, ki so brez spremstva in do tega dne še niso vpisani, bodo lahko sprejeti pozneje.
- 2) Begunci, ki zapustijo svojo domovino po 31. avgustu 1949, bodo lahko sprejeti v Mednarodno begunsko organizacijo do 15. oktobra letos, če imajo potrebne pogoje za sprejem.
- 3) Po 31. avgustu tega leta lahko vpišejo v IRO vse begunce, ki prosijo za pravno in politično zaščito.

Svet Mednarodne begunske organizacije je določil 31. december tega leta kot skrajni rok za sprejem beguncev v taborišča. Po 31. marcu 1950 pa ne bo mogel nihče biti vključen v sezname tistih, ki dobivajo denarno podporo na področjih, kjer Mednarodna begunska organizacija nima taborišč.

Končno bo Mednarodna begunska organizacija 30. junija 1950 nehala nuditi podporo in vzdrževanje vsem beguncem, razen tistim, za katere je že v teku repatriacija ali nova naselitev in tistim, ki potrebujejo stalno pomoč ter zanje niso mogli določiti poskrbeti.

Širite »DEMOKRACIJO«

Naša prosbena

Tržaški Slovenci smo kot begunci izkusili vse gorje emigrantskega življenja, zato begunce, ki so dobili pri nas svoj novi dom razumemo v vsakem pogledu! Dragi so nam kot bratje in še dražji kot žrtve, ki so jih vojne prilike in komunistični bes spravili ob vse.

Z njihovo pomočjo smo si postavili tržaški Slovenci zopet na trdne noge naše šole, ki jih je tašizem uničil na uničevalnem pohodu proti vsemu slovenstvu. Tega Tržačani nismo in ne bomo pozabili!

Je pa še nekaj drugega, na kar smo tržaški Slovenci ponosni in kar hočemo čuvati pred vsakim napadom: to je naša narodna sloga! Nekateri begunci so mislili, da nas bodo osrečili, če presadijo na naša trdna kraška tla blagodat ljubljanskega klerikalizma in liberalizma, ki ju Tržačani nismo nikoli poznali in ki smo se ju pri svojem političnem izživljanju v najtežjih prilikah čuvali kot legla slovenske nesreče in izhodišča vsega našega neizmernega gorja. V današnjih prilikah pa pomenja tak razdvojenost šibitev naše udarne moči v borbi proti komunizmu in oviranje uspešne politične borbe proti italijanskemu šovinizmu.

Zato zahtevamo tržaški demokratični Slovenci, da nihče, čeprav najljubši brat, ne ovira našega političnega življenja, ki ga ne moremo podrediti raznim netržiškim političnim vidikom in izvajati v znamenju tradicionalnega ljubljanske liberalci; in to iz enostavnega razloga, ker nismo ne liberalci in ne klerikalci kot si to morda nekateri zamišljajo ali pa nas celo celo hočejo prikazati svetu. Svoje demokratično prepričanje postavljamo Tržačani v najvišjo službo slovenstvu in svojim krščanskim izročilom.

Slovenska demokratska zveza je najplemenitejši izraz tega našega slovenskega demokratskega hotelja. Zato je bila borba proti tržškim demokratom, ki so kot taki in samo kot taki delali na prosvetnem polju, borba nepoklicanih proti našim najosnovnejšim slovenskim političnim koristim! To bi moralo biti danes vsakomur jasno...

Ta naš ugotovitveni očitke pa ne gre na račun vseh beguncev, mar-

več le na račun posameznih politikanov, ki smo jim bili in ki jim smo še vedno tržaški demokratični Slovenci nevarnejši kot komunisti, sramotno prikazovani zaveznikom v funkciji večje ali manjše politične zanesljivosti z vidika visokih političnih računov na eni strani, na drugi strani pa še bolj sramotno izdani italijanskim šovinistom z vidika drugih nizkih političnih računov na škodo vsega slovenstva in tržaške bodočnosti.

Cuvali bomo naše šole pred vsakim nadaljnjim poskusom, da bi jih nekaterniki še izrabljali v svoje politične namene, ker se je ravno sedaj najlepše izkazalo, da se ti politični nameni ne krijejo s koristimi tržaških demokratičnih Slovincov v borbi proti komunizmu in iredentizmu — zakletih sovražnikov slovenskega naroda in njegove demokratične bodočnosti.

Ponosni smo, da smo ravno mi kot najvestnejši čuvarji naših demokratičnih pravic na naši zemlji postavili naše šole na trdno zakonito podlago v trdi borbi (in to v čigavem interesu?) proti raznim poklicnim varuhom našega šolstva in poklicnim izvrševalcem zakonitih odredb ZVU. Danes so naše šole zakonito značene z italijanskimi v pogledu ustroja, postavljanja učnih moči in učnemu načrtu. Zaman se bodo danes novi gospodarji v prosvetnem uradu ZVU in naši nasprotniki izven njega trudili, da bi ugotavljali nezakonitost našega šolstva!

In ravno ta zakonita podlaga vsega našega šolstva je največje jamstvo za njegov razvoj v današnjih težkih življenjskih prilikah tržaškega slovenstva. Naši starši bodo zato smatrali za svojo največjo narodno dolžnost pošiljanje svojih otrok v slovenske državne šole, kjer se bodo njihovi otroci naučili ne samo popolnoma slovensčine in italijansčine, temveč vseh predmetov kot v italijanskih državnih šolah. Pogoj procveta naših šol je, da res vsi tržaški Slovenci, brez izjeme, svoje otroke brezpogojno vpišejo v slovenske osnovne in srednje šole.

Zato ni nič čudnega, če našim šolam, na katere smo upravičeno ponosni, posvečamo največjo pozornost!

Titovi protesti - sovjetski odgovor

Namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra, Vladimir Popović, je sovjetskemu, amerškemu, britanskemu in francoskemu poslanstvu v Beogradu izročil uradni protest jugoslovanske vlade proti sklepom, ki jih je Svet štirih zunanjih ministrov sprejel glede avstrijske mirovne pogodbe. Protestna spomenica pravi, da ti sklepi pomenijo hudo krivico nad Jugoslavijo, ker ne upoštevajo njenih ozemeljskih zahtev do Avstrije.

Jugoslavija zahteva, da morajo štirje zunanji ministri znova obravnavati njene upravičene zahteve do Avstrije. Protest pravi dalje, da pariški sklepi nasprotujejo načelu o samoodlobi narodov ter predstavljajo resno ogrožanje mednarodnega sodelovanja in miru v tem delu Evrope.

Na koncu spomenica zatrjuje, da se jugoslovanska vlada ne bo nikdar odpovedala Koroški ter repariacijam, katere ji dolguje Avstrija za škodo, ki so jo njene čete povzročile med vojno.

Prejšnji teden je bilo v Ljubljani protestno zborovanje proti sklepu pariške konference glede koroškega vprašanja. Zborovanja se je udeležilo nekaj deset tisoč ljudi. Zborovalci so ob zaključku odobrili resolucijo, ki obsaja sklep štirih zunanjih ministrov glede slovenske Koroške ter odobrava stališče, ki ga je do tega zavzelo jugoslovansko zunanje ministrstvo.

Uradno glasilo sovjetske komunistične partije, »Pravda«, je zdaj prvič spregovorilo jasno besedo o tem, zakaj je Sovjetska zveza na nedavni konferenci štirih zunanjih ministrov v Parizu nehala zagovarjati jugoslovanske zahteve po Koroški. Omenjeni sovjetski list pravi:

»Kar se tiče jugoslovanskih ozemeljskih zahtev do Avstrije, je znano, da je Jugoslavija še pred konferenco štirih zunanjih ministrov v Parizu za hrbtom Sovjetske zveze skušala doseči o njih sporazum z Združenimi državami in Veliko Britanijo. Toda ta poskus se ni posrečil. Znano je tudi, da se je jugoslovanska vlada poleti 1947 o tem vprašanju na skrivaj pogajala z britanskim zastopnikom Noelom Bakerjem. V Londonu je isti čas o tem razpravljaj jugoslovanski poslanik Leontič z britanskim ministrom Mac Neillom. Razumljivo je torej, da sovjetska vla-

da ni mogla sprejeti nobene odgovornosti za posledice tega pogajanja, ki so jih imeli za kulisami.«

V teh besedah vidijo uradno izjavo o najnovejšem sovjetskem stališču do jugoslovanskih zahtev glede Koroške in drugega, po drugi strani pa znamenje, da so Sovjeti sklenili boj proti Titu ojačiti do skrajnosti. V njem zdaj ne bodo izbirali sredstev ter tudi ne delali več razlike med sedanjim jugoslovanskim režimom ter med narodi Jugoslavije.

Čistke med jugosl. komunisti

Anton Biber, član politbiro-a hrvaške komunistične partije, je objavil, da so od lanskega novembra dalje izključili iz partije 600 članov. To so storili v okviru protikomunistične čistke, ki se je začela že julija lani. 1165 članov pa so vrgli iz partije iz drugih razlogov.

Biber je te številke povedal na plenarni seji centralnega komiteta komunistične partije Hrvatske že v začetku maja, a jih tedaj niso objavili. V poročilu je razodel tudi, da je Kominform precej poskušal, da bi razkrojil partijo od znotraj. To je bilo vidno zlasti v Zagrebu, na Reki, v Pulju, Karlovcu, Sisku in Osijeku. Največ nasprotnikov partije so ugotovili na zagrebškem vseučilišču. Gospodarsko sabotažo v zvezi z gonjo Kominforma proti Titu pa je bilo najbolj čuti v Damaciji.

Od izključenih partijev jih o krog polovica pripada razumniskemu sloju, 33 odstotkov je delavcev, 12 odstotkov pa kmetov. Od celotnega števila izključenih je bilo 25 odstotkov državnih uslužbencev.

Biber je poudarjal, da je partija v začetku bila preveč potrpežljiva proti kominformističnim rovarjem. Danes pa se je boj proti njim zelo zaostрил ter postal na moč odločen.

Urad za manjšinske zadeve

Zavezniška vojaška uprava je pred kratkim s tiskovnim obvestilom št. 1131 sporočila, da se bo oddelek, ki se je prej bavil v razpravi manjšin na področju, imenoval »Urad za manjšinske zadeve«. Ta urad je zdaj v Trstu v ulici Mazzini 30, drugo nadstropje.

Izredni občni zbor SDZ v Trstu

V nedeljo 10. t. m. je bil izredni občni zbor SDZ v Trstu. Glavni smoter tega izrednega običnega zbora je bil, da se na demokratičen način pretresejo aktualna vprašanja političnega in gospodarskega značaja, ki so se pojavila po volitvah.

Predsednik SDZ dr. Agneletto je v svojem političnem poročilu o položaju doma in v svetu poudaril, da je bilo delo SDZ od našega prvega javnega nastopa v Mavrhinjah julija 1948 pa tja do volitev delo otipavanja, pripravljanja in horizontalnega širjenja naših političnih idej med Slovenci.

Naše mlado gibanje ni moglo zaradi preganjanja našega tednika »Demokracija« in pri siromašnih propagandnih sredstvih prodrati med ves naš narod. En sam boren tednik proti kopici komunističnih dnevnikov, tednikov in revij ni mogel v komaj enem letu delati čudežev. Zato je za nas volivni izid neizpodbiten uspeh.

Ali te volitve so nam prinesle tudi bridelj nauk: narodna zavest naših ljudi je strašno trpela v teku štirih let komunistične »fratelance«, dosti bolj, kot v teku petindvajset let fašizma. Narod, ki hoče svoje šole, ki zahteva enakopravnost za svoje ljudi, ki hoče stalno bivališče, delo in kruh, mora pokazati tudi na zunan, da je res narod, ne pa brezglava masa, ki se izgublja kot privravec po komunistični in celo italijanskim iredentističnim strankam.

Pri vsem teroru smo dobili 5.000 glasov v mestu in po deželi, pet tisoč narodnozavestnih, pogumnih src, ki so ponosna na svoj jezik in svoj rod, ki so kremenita, stalna in neomahljiva prva stranka slovenskega demokratičnega gibanja na STO.

Demokristjani so prvič v zgodovini Trsta dosegli relativno večino na volitvah, kar pa je predvsem zasloga italijanskih glasov iz notranjosti Italije in dejstvo, da je ta stranka v Italiji na vladi. Komunisti so v Trstu združili ogromno število onih, ki se ne strinjajo s politiko ZVU, ki pa niso komunisti. Babičev komunizem pa je doživel nepričakovan težak poraz.

Z volitvami je minila prva in je pričela druga doba demokratičnega gibanja in delovanja, doba poglobitve in izgraditve naših organizacij, predvsem naše gospodarske organizacije. Prišel je čas sistematičnega dela, dela v globino in ne samo v širino. Mi si moramo biti svesti, da smo narod, ki je gospodarsko neodvisen in močan, ima zajamčen napredek in obstoj. Slovenci skupno z brati Hrvati in Srbi smo imeli v Trstu na koncu prve svetovne vojne ogromno gospodarsko stavbo. Samo naši tržaški denarni zavodi so imeli takrat 50 milijonov zlatih kron kapitala, kar predstavlja danes vrednost od okoli 20 milijard današnjih lir. Vse to je fašizem uničil ali pridržal.

V zunanje političnem pregledu je predsednik naglasil poraz boljševizma v berlinskem vprašanju, ko se ni upala boljševiška vojska vztrajati dosledno pri blokadi Berlina in preprečiti zapadnim zaveznikom z oboroženo silo izigravanje boljševiške blokade po zračni poti. Ali še hujši udarec je zadel boljševiško komunistično gibanje in njegov nauk o skupnih ciljih mednarodnega komunizma tja do vesoljne komunistične revolucije

odpad satelitskih držav in njihovih voditeljev. Titu je sledil Grk Markos, Markosu Bolgar Dimitrov, Dimitrovu Oger Rayk.

Ta odpor satelitskih držav je bil sicer zaenkrat, razen v Jugoslaviji, zaduščen. Je pa ta odpor dokaz, da hoče komunizem zaslužniti ne samo posameznega človeka, temveč celo satelitske države s komunističnim režimom. V praksi izveden je komunizem sama sužnost, bodisi za poedince, bodisi za posamezne države.

Rešitev evropske krize je samo v gibanju za Združene evropske države, ki je nedavno storilo prvi korak k uresničenju tega cilja.

Nato se je govornik dotaknil korakega vprašanja in poudaril, da je Jugoslavija doživela za izgubo Trsta in Gorice še izgubo slovenske Koroške, kar je krivda komunizma, ki je z uvedbo terorističnega komunističnega reda v Jugoslaviji zapravil zmago, odtujil zapadne velesile in povzročil to slovensko narodno nesrečo.

Razveseljivo je dejstvo, da se je ravno kar tudi na Koroškem ustanovila Slovenska narodna stranka, ki bo znala boljše braniti slovenske pravice na Koroškem. Za slovenski narodni stranki naš bratski pozdrav!

Govornik je nadalje poudaril, da se je 40 odstotkov prebivalstva izreklo za ohranitev STO-ja, kar je nedvomno pri danih razmerah velika zmaga politične zavesti avtonomnega prebivalstva za ohranitev STO-ja.

Pri razpravljanju dnevnega reda je bil z velikim navdušenjem sprejet sklep, da naj naši zastopniki v občinskih svetih store vse, da se

pribori slovenščini enakopravnost z italijansko, kot je določeno v statutu Svobodnega tržaškega ozemlja.

Sprejeti so bili razni sklepi notranje organizacijskega značaja.

Nato je sledila razprava o gospodarski organizaciji STO-ja. Pri tem je bilo znova poudarjeno ogromno slovensko narodno premoženje (podjetja, banke in zadruge) ob zasedi teh krajev s strani Italije. Omenjen je bil citat nekega italijanskega novinarja pred prvo svetovno vojno, ki je pisal značilne besede o slovenskem Narodnem domu v Trstu: »da je bil sedež in središče slovenskega gospodarskega, kulturnega in političnega združenja, kjer je ena sama in edina slovenska stranka združevala in uspešno vodila vse slovensko narodno in gospodarsko življenje v Trstu«. Te besede morajo veljati vsem Slovincem kot opomin, da ne pozabimo, kaj smo v preteklosti imeli in kaj moramo v bodočnosti z novimi močmi spet obnoviti in vzpostaviti.

Razni govorniki so podali svoje misli o pomenu in potrebi slovenske gospodarske obnove in osamosvojitve. Sprejet je bil tudi predlog, da da odbor SDZ pobudo za organizacijo gospodarskega sveta iz vseh slojev našega naroda. Gospodarski svet bo svetovalec in pobudnik novih gospodarskih organizacij.

Član sindikalnega odbora Milič Franc je ob koncu med slučajnostmi iznesel nekaj nasvetov, ki naj bi bili merodajni za bodoče konstruktivno in aktivno delovanje SDZ.

Zborovalci so odšli s tega izrednega običnega zbora s trdno zavestjo, da je politična organizacija SDZ na pravi poti in da bo le ona mogla uresničiti življenjske potrebe našega naroda na STO-ju. Za to pa ji je potrebno nesebično sodelovanje in podpora vsega našega naroda.

Britanska gospodarska kriza in zdravila zanjo

Pozornost vsega sveta je pretekli teden bila največ obrnjena v Veliko Britanijo, kateri grozi huda gospodarska kriza. Če bi pustili, da kriza zajame to državo zares, bi se to usodno poznalo po vsej Evropi, zlasti pa bi škodovalo poslovanju Marshallovega načrta.

Kriza je povzročila naglo ginevanje britanskih, dolarskih in zlatih zalog. Večino blaga, ki ga Anglija potrebuje za obnovo svojega gospodarstva, mora kupovati v Združenih državah in drugod, kjer je edino plačilno sredstvo dolar. Prodaja pa tja, zlasti v Ameriko, dosti premalo izdelkov, da bi od tega dobila toliko dolarjev, kolikor jih potrebuje.

Britansko blago ne more konkurirati drugemu na svetovnih tržiščih, ker je predrago. Drago je zaradi prevelikih delavskih mezd in zaradi napol podržavljenega gospodarstva, pri katerem je potrebno ogromno raznih nadzorstvenih ustanov. Vrh tega britanska vlada umetno vzdržuje svojemu denarju visok tečaj, ki ne odgovarja dejanski vrednosti funta sterlinga.

Vsi ti vzroki so krivi, da je Britanija prisiljena segati po zalozah dolarjev in zlata, če hoče svoje gospodarstvo ter industrijo držati v sedanjem zagonu. Ta je nujno po-

treben, če naj se država postavi gospodarsko na noge. Zlata in dolarjev so zdaj že porabili več, kakor pa dovoljujejo ozir na varnost državnega gospodarstva.

Britanci so pri izvajanju svoje gospodarske politike zašli tudi v spor z Združenimi državami. Amerika si Marshallov načrt zamisla kot sredstvo za obnovo celotnega evropskega gospodarstva. Cilj te obnove je zopetna uvedba svobodne trgovine in svobodne konkurence ter s tem znižanje cen in doseganje večje blaginje za splošnost.

Velika Britanija pa hoče z Marshallovim načrtom predvsem doseči tisto mesto, ki ga je imela v svetovnem gospodarstvu pred vojno: to blaginjo samo zase. To je mogoče le, če svoje blago drago prodaja in svoje potrebščine poceni kupuje. Pri svobodni trgovini in konkurenci je to nemogoče. Zaradi tega Veliki Britaniji ni do tega, da bi se druge evropske države gospodarsko ter industrijsko okrepile v enaki meri kakor ona.

Toda gospodarski zakoni so močnejši kakor teorije in načrti britanskih socialistov. In tako se je država znašla v krizi, katere pomen morda nekoliko pretirava. Finančni minister Cripps je začel klicati po pomoči.

O vzrokih nastanka tržaškega bogastva

Nekaj besed o gospodarskem razvoju Trsta v teku stoletij. Trst kot svetovno pristanišče in kot vrata v srednjo in vzhodno Evropo

IV.

Zadnjič smo omenili, da se je po prvi svetovni vojni število tržaškega prebivalstva znatno zvišalo, luški promet pa ni narastel. Italijanska vlada je morala iskati in najti izhod iz zagate in preprečiti brezposelnost. Kako? Pospeševati promet preko Trsta bi pomenilo prikrajšati Benetke in vsi vemo, da taka rešitev za italijansko vlado ni prišla v poštev. (Statistike kažejo, da je med letom 1930 in 1938 beneski promet naraščal, v tržaški luki pa je med tem časom pogosto vladalo mrtvilo). Zato je italijanska vlada podpirala razvoj tržaške industrije.

Po drugi svetovni vojni, zlasti pa po letu 1948, je tržaško pristanišče spet pričelo oživljati in danes se tržaškim gospodarstvenikom nanovo zastavlja vprašanje, na kakšni osnovi naj se razvija tržaško gospodarsko življenje v bodočnosti.

Za časa Avstrije smo videli, da je bil poudarek na pospeševanju prometa, na pospeševanju tržaške luke, na pospeševanju tržaških zvez z zaledjem.

Za časa Italije pa je stala v ospredju vseh prizadevanj tržaška industrija.

Katera od teh dveh skupin gospodarskega udejstvovanja je za Trst naravnejša, katera od njih ima večje izglede na trajen uspeh? Ali si morejo Tržičani obetati zvišanje svoje življenjske ravni od nadaljnjega razvoja tržaške industrije ali pa bi bilo zanje boljše, da si Trst spet začne predvsem prizadevati, da obnovi svoj nekdanji položaj trgovskega in prometnega središča in glavne luke za srednjo Evropo?

Kakšne so možnosti za Trst in Tržičane, ako izberejo pot industrializacije svojega mesta? Kakšne so možnosti, ako Trst izbere svojo tradicionalno pot, t. j. pospeševanje prometa skozi tržaško pristanišče?

Vsa ta vprašanja si zastavljajo tudi današnji upravniki Svobodnega tržaškega ozemlja in funkcionarji posebnega ameriškega odposlanstva za gospodarsko sodelovanje (ECA) v Trstu.

Pretekli teden je prišel v Anglijo ameriški finančni minister Snyder, ki je imel v Londonu dolga pogajanja za rešitev krize. Pri pogajanjih niso sklenili nič končnega, ker se bodo pravi razgovori za to začeli šele septembra v Washingtonu.

Vse kaže, da so Združene države sicer pripravljene pomagati Britancem, prav tako pa vztrajajo pri osnovnih zahtevah glede obnove svobodnega gospodarstva in svobodne trgovine na svetu.

Ni dvoma, da bo Amerika storila vse, da spravi Veliko Britanijo iz sedanjega zagate. Prav tako pa je tudi jasno, da se bodo morali Britanci odpovedati marsikaterim sanjam o bodočnosti, marsikaj žrtvovati ter se sprijazniti z mislijo, da ima ves svet, in ne samo Velika Britanija, pravico in voljo, da doseže čim večjo blaginjo.

Odgovoriti na taka vprašanja pa je mogoče le, ako preučimo osnovne pogoje tržaške industrije, prav tako pa realistično preiščemo možnosti in izglede za ponovni razvoj zvez z naravnim zaledjem tržaške luke.

V našem članku se moremo s tem pobaviti le prav na kratko.

Tržaška industrija

Dejstvo je, da je bil del tržaške industrije zgrajen pod vidiki, ki čisto niso imeli in še danes nimajo dosti skupnega z osnovnim gospodarskim pravilom, po katerem je treba vsako industrijo zgraditi v takem kraju, kjer so na razpolago predvsem: 1) cene surovine, 2) cenena in zadostna pogonska sila, 3) ugodne prometne zveze, 4) zadostno število izučnega delovnega osebja. Posebno nekatera večja industrijska podjetja, kot n. pr. tržaške železarne in deloma tržaške ladjedelniške tvornice pa nimajo dobrih osnovnih pogojev za uspeh.

Znano je namreč, da morajo tržaške železarne zaradi neugodnega geografskega položaja plačevati visoke prevozne stroške za potrebne surovine in premog, razen tega pa je obrat zastarel. Prav tako je znano, da so proizvajalni stroški tržaških ladjedelnic znatno višji od angleških in ameriških. Strokovnjaki menijo, da ti dve pomembni tržaški industriji ne obratujeta ekonomsko. Za časa avtarističnega gospodarstva pod Italijo to ni bilo tako usodno, ker je država poskrbela za subvencije, ki so taki industriji omogočile nadaljevanje dela.

Kot pa vse kaže, se doba avtarizma ne povrne več. Danes se evropsko gospodarsko življenje razvija v znaku gospodarskega sodelovanja in evropski obnovitveni načrt, ki naravnost ali posredno vpliva na ekonomsko politiko evropskih držav se bori na vse kriplje proti carinskim pregradam in proti gospodarskemu protekcionizmu. Pričakovati torej moremo, da bo v dogledni bodočnosti prišlo do svobodnega tekmovanja na evropskih tržiščih in tedaj industrijska podjetja z neugodnimi osnovnimi pogoji ne bodo imela lahkega stališča. Svobodno tekmovanje na tržiščih je doslej še vedno uspelo znižati cene proizvodov in prav lahko je mogoče, da to znižanje doseže lepega dne tako točko, kjer omenjene tržaške industrije ne bodo več zmogle tekmovanja. Posledice si lahko vsak sam zamisli.

Vsak Tržičan mora pozdraviti napore upravnikov Svobodnega tržaškega ozemlja in predstavnikov Evropskega obnovitvenega načrta, ki so omogočili obnovo in prenovitev tržaške industrije in tako poskrbeli delo številnim delavcem, ki bi bili sicer brezposelni. Vendar je malo verjetno, da bo mogoče v bodočnosti nadaljevati z javnimi investicijami v takem obsegu, ki bi omogočile tržaški železni in ladjedelniški industriji vključiti v proizvodnjo ves preveč delazmožnega prebivalstva, kajti tržaško prebivalstvo se še nadalje mno-

ži. Mogoče pa je, da se razvijejo v Trstu nove industrije (posebno v industrijski luki), ki bodo obratovala pod ugodnejšimi pogoji. En primer take industrije so tržaške rafinerije olja in petroleja.

Tržaška luka

Mnogo ugodnejšo sliko pa nudi tržaška luka, ki ima vse naravne predpogoje za uspeh in za potenciranje svoje delavnosti. Trst leži na skrajnem koncu Jadranskega morja, ki sega globoko v srce naše celine in razpolaga z izbornim pristaniščem, ki se tudi po tehnični opremlitvi lahko kosa z najpomembnejšimi evropskimi pristanišči. Velik del prometne mreže, ki veže Trst z zaledjem, je bil zgrajen nalašč za potrebe prometa s Trstom. Edina ovira, ki onemogoča poln razmah prometu tržaške luke, je trenutni politični položaj v Evropi. Ovira torej, ki je umetna in ki utegne enako kot je nastala, tudi izginiti, ki je pa vendar ne smemo podcenjevati. Ne smemo pa je tudi precenjevati. Evropa je danes v stanju previranja in če Evropski obnovitveni načrt uspe popolnoma ter omogoči v polni meri sodelovanje evropskih držav, utegne priti v skorajšnji bodočnosti do temeljitih sprememb ne samo gospodarskega, temveč tudi političnega stanja. Tedaj bo Trst nanovo zaživel in njegova vloga se bo neslutno povečala.

Upravniki Svobodnega tržaškega ozemlja in predstavniki Evropskega obnovitvenega načrta skušajo navezati čim več stikov z državami tržaškega zaledja že zdaj. Dejstvo, da interese Trsta danes zastopajo organi, ki jim je pri srcu v prvi vrsti dobrobit tržaškega prebivalstva in tržaškega gospodarstva, ne pa morda dobrobit kakih druge ekonomske edince, nam daje mnogo upanja za bodočnost, in želeli bi, da ti organi svoje napore še povečajo in zagotovijo tržaški luki po možnosti čim več prometa tudi iz takih evropskih predelov, ki danes izvažajo in uvažajo blago preko drugih pristanišč, ki leže manj ugodno od Trsta in ki so slabše opremljena, ki pa jih pospešujejo iz političnih razlogov.

Trst je že v preteklosti črpal svoje bogastvo iz prometa svoje luke in ta luka more zagotoviti našemu mestu blaginjo tudi v bodočnosti. (Konec)

Začasni uvoz volne, raznih vrst dlake, jute, krp, celuloze in bombažnih odpadkov

Ukaz šte. 127 Zavezniške vojaške uprave, ki je bil pred kratkim podpisan, pooblašča uvoz volne, raznih vrst dlake, krp, celuloze in bombaževih odpadkov na anglo-ameriško področje Svobodnega tržaškega ozemlja.

Uvoz volne, raznih vrst dlak in krp je dovoljen za predelavo v tkanine, juto za proizvodnjo preprog, celuloze za umetna vlakna in surovega ali beljenega bombaža za proizvodnjo umetnih vlaken.

Zapadni tisk o tržaških volitvah

Kakor tržaški italijanski, tako je tudi zahodni tisk o tržaških volitvah pisal dosti več prej, preden so bile, kakor pa pozneje. To je razumljivo, če pomislimo, da so se številni tuji dopisniki, ki so prišli v Trst teden pred volitvami, po večini zanašali le na »uradno« informacijo, ki jih je dajala Zavezniška vojaška uprava in pa različni italijanski »astrokovnjaki«. Ti so odgovornim zavezniškim dostojanstvenikom in tujemu tisku zagotavljali, da bo vsaj 90 odstotkov glasov oddanih za Italijo.

Razumljivo je, da so tem informacijam bolj ali manj nasledili dopisniki, ki so bili komaj dober teden dni tukaj. Ne vemo pa, kako so mogli takšne zgrešene napovedi pošiljati v svet na primer zastopniki švicarskih, zlasti pa londonških listov (glej predvolivne članke v »Timesu«), ki so stalno tukaj in bi lahko položaj poznali bolje.

Zdaj je seveda jasno, da je o tržaških volitvah težavno pisati tiskarski snov, ki so prej razglašali tr-

ditev generala Aireya, da ni v Trstu nobene krajevne zavesti za neodvisnost, a se je pri volitvah, če upoštevamo vse omejitve in pristojnost, za svobodni Trst uradno izreklo 40 odstotkov volivcev, ne uradno pa vsaj 55.

Od tistih komentarjev zahodnega tiska, ki ob tržaških volitvah zanimajo nas, naj navedemo naslednje:

Ameriški tisk precej razpravlja o občinskih volitvah v Trstu ter v glavnem poudarja, da so Tržičani z njimi dokazali, da se čutijo duhovno povezane z zahodnimi demokracijami.

Vsi listi izražajo veliko presenečenje nad močjo, ki jo je pri volitvah pokazala komunistična partija, ki se je, kakor poudarja »New York Times«, v Trstu morala boriti z dokaj večjimi težavami, kakor pa lani 18. aprila v Italiji.

»New York Herald Tribune« kaže zaskrbljenost zaradi števila glasov, ki jih je dobilo Italijansko socialno gibanje. »To je stranka«

— pravi list — »ki diši po fašizmu v toliko, v kolikor to pač dopušča sedanjí zakon. Vendar je v Trstu dobila sorazmerno petkrat toliko glasov kakor pa lani v Italiji. V mestih, kakor je Trst, je fašizem le dedič iredentizma ter sta nacionalizem in fašizem pogosto eno in isto.

»Te volitve so nam hkratu pokazale, kako zamatno je položaj zaradi obilice strank, ki jih je bilo kar dvanajst. To je za srednje veliko mesto, kot je Trst, zelo veliko. Pokazalo se je, kako so te stranke druga proti drugi, in kako velika je idejna ter politična zmeda v življenju tega starodavnega pristanišča, ki je bilo stoletja krizišče nasprotujočih si narodnosti, zdaj pa je tik pred železno zaveso.

»Volivne izide moremo presojati z raznih stališč. Stranke, ki so predložile svoje liste, so za Italijo, za neodvisnost Trsta in za Jugoslavijo. Od teh pa so spet nekatere naklonjene Zahodu, druge pa Sovjetski zvezi. Treba pa se je ozirati še na nadaljnje cepitve, ki jih je zgodovina prinesla Tržičanom.

»Med protikomunističnimi strankami so monarhisti, fašisti ter druge skrajno reakcionarne stranke, kakor tudi reformistični liberalci

in krščanska demokracija. Pri teh volitvah imamo tudi novost, da so kominformisti in komunisti nastopili proti titovskim komunistom. Titovi komunisti so doživeli očividen polom, ker so dobili komaj dva odstotka vseh glasov, v primeru z 20 odstotki, ki so jih dobili kominformisti moskovskega kova.

»Pri taki zamatnosti narodnosti in ideoloških razlik je težko narediti obširnejše zaključke. Pri četrtini glasov, oddanih za eno ali drugo obliko komunizma, bi bilo težko reči, da je Zahod popolnoma zmagal.

Londonski »Times« se tudi bavi s tržaškimi volitvami in piše med drugim: »Volitve so potekle v miru in redu, ki bi se pred 12. meseci izgledal čudež. Krščanska demokracija kot najmočnejša stranka in 5 zmernih italijanskih strank je doseglo jasno zmago nad komunistično levico in mlado fašistično desnico. Izid volitev se lahko tolmači kot demonstracijo za vrnitev Trsta Italiji.«

Vendar poudarja »Times« v nadaljnjem, da je bilo število strank v volivni borbi tako veliko in so nastali taki zapletljivi, da bi ne bilo pametno siliti z zaključki preveč daleč. Nadalje piše, da je bila

politika zahodnih sil za vrnitev z upanja in gospodarske stalnosti Trstu pravilna, ko se je pokazalo vsako uspešno sodelovanje z Jugoslavijo za nemogoče. Potem poudarja, da je storil De Gasperi dobro, ko je pozval Tržičane, da morajo — kakršna koli naj bo tudi usoda njihovega mesta — doseči sporazum s slovensko manjšino in da mora Italija živeti v miru sosednjo Jugoslavijo.

»Eden od največ obetajočih uspehov je bil poraz tistih skrajnežev in šovinistov, ki so bili v Trstu vedno močni in ki bi lahko onemogočili trajno rešitev tega vprašanja.«

Ugledni britanski dnevnik »Manchester Guardian« prinaša kar uvodnik o tržaških volitvah. Poudarja popoln mir pri volitvah, katerega je treba v precejšnji meri pripisati zavezniški vojaški upravi, ki je v zadnjih dveh letih dosegla mnoga izboljšanja. Tako se je na primer promet v tržaškem pristanišču dvignil na običajno raven. Vendar pa so ta izboljšanja odvisna od začasnih vzrokov. Trajna rešitev tržaškega vprašanja pa je danes še prav tako daleč, kakor je bila pred volitvami. Po mnenju lista je treba izid volitev

tolmačiti kot željo, naj bi se Svobodno tržaško ozemlje vrnilo Italiji, vendar pa je ta potrditev italijanstva nepopolna, ker se (tedaj) še niso izrekle okoliške slovenske občine na angloameriškem področju, niti področje pod jugoslovansko upravo.

List zatem pravi:

»Kaže, da so danes v anglo-ameriškem področju Svobodnega tržaškega ozemlja Italijani in Slovenci drug od drugega bolj strpni, pristaniški promet so normalizirali, obnovljajo se pomorske gradnje, notranja in zunanja napetost je manjša: notranja napetost med desnico in levico ter med Italijani in Slovani, zunanja med italijansko in jugoslovansko vlado.«

Najzanimivejša razlaga o tržaških volitvah pa je za nas tista, ki so jo dali v krogih Združenih narodov, kjer poudarjajo, da imajo tržaške volitve sicer velik moralni pomen. Nihče pa si ne dela kakih posebnih utvar o tem, da bi utegnile kakor koli vplivati na končno usodo Trsta. Ta usoda ni odvisna — pravijo pri Združenih narodih — ne od Trsta, ne od Italije, marveč samo od razvoja mednarodne politike.

Sirite naš demokratični tisk

Naše najuspešnejše orožje pri pobijanju raznarodovalnega komunizma, pri obrambi naših narodnih pravic in pri odločnem zagovarjanju nujnega upanja demokratičnih svobod na našem ozemlju je naš list »Demokracija«.

Vsi tržaški demokratični Slovenci se tega dejstva v polni meri zavedajo in zato usmerjajo vsa svoja prizadevanja v smeri, da naš list čim bolj razširjajo na Tržaškem, kakor tudi med vsemi svobodoljubnimi Slovenci v domovini in v širnem svetu.

List pa moramo v interesu naše demokratične borbe razširjati tudi med naše neimovite sloje, ki jim moramo pokazati pravo pot v svobodo in olajšati stik z našim narodnim demokratičnim osrednjem. Mnogo je med nami takih neimovitih demokratično in antikomunistično usmerjenih oseb, ki bi jim bilo čitanje našega lista nad vse bodrilno sredstvo pri vztrajanju na teški poti demokratične borbe proti komunističnemu zlu.

Naročnina na naš list ni velika, toda za človeka, ki se v stalni živ-

ljenjski borbi za vsakdanji kruh komaj iz dneva v dan preživlja, je tudi 780 lir letne naročnine nedosegljiva vsota. Naša dolžnost je torej, da se klicu teh ljudi odzovemo in jim omogočimo čitanje »Demokracije«.

Pri tem računamo na pomoč vseh naših članov in somišljenikov, ki jim sredstva omogočajo, da poleg svoje redne naročnine pošljejo upravi našega lista še primerno vsoto kot naročnino za gmotno šibkejšiše naše člane in somišljenike.

Posnemajte vzgled našega sodelavca Lojza Kalina z Opčin, ki je v ta namen dal upravi lista na razpolago vsoto 1560 lir in tako omogočil, da bosta dve naši neimoviti družini v stanju, stalno zasledovati našo borbo za slovensko narodno in demokratično stvar v Trstu.

Le tako bomo prispevali svoj primeren delež k politični vzgoji in socialni dolžnosti, ki jo naša mlada demokratična skupnost terja od nas vseh, zlasti od onih, ki jih stalna dnevna skrb za življenjsko borbo tare manj kot druge!

ZADELI SMO V ŽIVO

»Tovariši« okoli »Soče« in DF3 je naš članek v »Demokraciji« od 1. t. m. Slovenska manjšina v Italiji in KPI« zadel v živo. Niti ene naših trditve v omenjenem članku si ne upajo pobiti z dejstvi in dokazi. Ker pa jih notranji besne pustiti pri miru, se skušajo otrestiti sramote s praznim pisarjenjem v »Primorskem dnevniku«, v »Soči« in v »Ljudskem tedniku«.

Resnica v oči bode, »tovariši«, zato ponavljate vedno ene in iste prazne stavke, brez vsebine in smisla, da le nekaj ponatisnete. Hoteli bi biti resni in prepričevalni, pa ste le otročje smešni in naivno zlobudrivi. Za »modrijane« ste se vi izdajali, kakor je res, da ste si prisvajali monopol vsevednosti. Odganjali ste hribe in dosegali rekorde vseznosti, bili ste edini vsegamoščni politiki in diplomati na svetu, saj ste strahovali vse druge velikane. Vi, ki vas sedaj vaši »tovariši« kominfornisti nazivajo z imenom izdajalcev, fašistov, zatiralcev naroda itd. itd. Z-

kaj pa ste ušli iz skupnega brloga, vi, ki nas imenujete »ubežnike«, ne da bi povedali zakaj in kdo je sploh ubežnik. Nizko ste padli, »tovariši«, da se sploh upate z nami polemizirati! In prazne čenče! Odgovorite raje z dokazi, da ni res, kar smo mi napisali, pa vam bomo postregli z jasnejšimi dokazi, ne pa z izgovori in namernimi žalitvami, ki so viden dokaz vaše izobrazbe, znanosti in omike.

Ne bojte se za očitke vaših »pristašev« v slovenski Benečiji, saj ni tako, kakor vi mislite in pravite. Vaši pristaši v Benečiji si želijo samo enega: demokracije in njegove glasila »Demokracije«. To vam lahko mirne vesti trdimo! V ostalem pa ste tako malo resni, da vam lahko vsakdo servira kar hoče, in pobere vse pridelke vaše »setve«. In tako malo trdni ste na nogah, da vas z lahkoto še najmanjši naš pih tudi podere! Pa brez zamere, »tovariši«, in ne jokajte!...

Vesti s Tržaškega

Prvo zasedanje novega tržaškega občinskega sveta

18. t. m. ob 17. uri bo prva seja novega tržaškega mestnega sveta. Dnevni red zasedanja je naslednji:

- 1) Overovljenje mandatov,
- 2) Volitev župana,
- 3) Volitev odbora.

Smrtna kosa

V Trstu je umrla gospa Verčon Kristina, nečakinja goriškega slavca Simona Gregorčiča in vneta čitalka »Demokracije«. Pokojnica je svoje otroke vzgojila v strogem narodnem duhu in se je v naših narodnih vrstah stalno udeleževala borb za slovensko narodno stvar. Užaloščenim sorodnikom naše sožalje!

Župančičev večer

V četrtek 7. t. m. je Slovenska prosvetna matica priredila Župančičev večer. Na sporedu je bilo predavanje o Otonu Župančiču in sodobnem slovenskem slovstvu, sledile so recitacije njegovih najznačilnejših del, vmes pa je zapel tri pesmi pevski zbor akadem. kluba Jadran.

G. prof. Cokelj je v uvodnem govoru o Župančiču in sodobnem slovenskem slovstvu orisal lik Župančiča kot slovenskega pesnika in mojstra slovenske besede, nato pa prešel na razmotrivanje o težavnem položaju, v katerem se sedaj nahaja slovensko slovstvo pod knuto rdečo diktature. »Kdo bo vedel za vse tiste čiste slovenske ljudske pesnike, ki niso mogli in smeli povedati svoje slovenske pesmi? In koliko genijev nam je zamorila rdeča diktatura?«

Svoj govor je zaključil z vero, da bo tudi našemu narodu zasijala kmalu ona kulturna svoboda, v kateri bo spet zazvenela čista slovenska pesem, izpoved pesnikove duše in hrepenenja in ne naročeno rodelstvo.

Pesem, posvečeno Manom Josipa Murina je recitiral akademik Kranjc, prav tako tudi pesem »Nocoje«, izpoved zavesti pesniškega genija. Dobro je recitirala pesem »Z vlakom« gđ. Neva Rudolfova, predavatelj sam pa je recitiral »Pesem mladine« in »Zimsko idilo«.

Oktet akademskega kluba »Jadran« je pokazal, da dobro napreduje in je le škoda, da ga večkrat ne slišimo na tovrstnih in tudi

drugih nastopih, saj so ti najboljša sola. »Vasovalec«, »Soči« in »Triglava« so bile podane zelo lepo in zato gre vsa pohvala bodisi pevovodji g. prof. Hareju, kakor tudi pevcem, ki so se res potrudili. Vztrajno delo bo lahko zagotovilo temu zboru visoko umetniško kvaliteto.

Obisk je pokazal, da so tržaški Slovenci razumeli namen prireditve, ki je bil ta, da prikaže Župančiča kot slovenskega pesnika — mojstra slovenske besede.

Iz Boršta

Na dan sv. Petra in Pavla smo imeli v dolinski občini razstavo naših malčkov iz vrta slovenskih šolskih sester.

Udeleženci razstave so bili navdušeni s prikazanim delom naših najmlajših in so z zadovoljstvom občudovali ročna dela in ugotavljali izurjenost rok naših malčkov. Pred nami so bili lepo izgotovljeni konjički, različne vrste cvetic, kar je predstavljalo že kar mojstrsko delo.

Naši malčki so pokazali s svojimi izurjenimi rokami, da bodo stopali po stopinjah svojih očetov in pradedov, kateri so dvigali nekdanje dolinsko občino in s svojo delavnostjo doprinesli znosnejše življenje v občini.

Vsa zasluga za vzorno prirejeno razstavo pa gre častitim sestram, pri katerih se vzgajajo naši malčki.

Občina Zgonik - po vojni poškodovano področje

V smislu nedavno podpisane ukaza št. 126 se proglasa občina Zgonik za »po vojni poškodovano področje«. To je bilo potrebno zato, da se lahko zviša pomoč občini za take zadeve kot so n. pr. stanovanjski načrti.

Nabrežinski »narodnjaki« se razkrinkujejo...

To senzacionalno vest je prinesla zadnja številka komunističnega »Dela«. Mislili smo vseeno, da bodo tovariši v »Stropovi hiši« malo bolj previdni v poročanju o svoji slavni klavirni voljni zmagi. Ako bi ne bilo bolj molčati, kot pa dvigati vašo zmago visoko v zrak, ko pa vsi, prav vsi vemo, da je bila ta zmaga prav za prav velika polomijada! Mi, dragi tovariši, nismo nikdar imeli v zakup nabre-

žinske politike, ter zaradi tega tudi nismo smatrali Nabrežino za naš fevd. Nasprotno je pa res, da dokler nismo mi začeli z našim gibanjem, ste vi, edino le vi iz »Stropove hiše«, diktirali vsej vaši svoj politiko, ter smo morali vsi, brez izjeme, kimati in hvaliti vaše delovanje. Zaradi tega ste vi imeli samo našo vas, ampak vse to ozemlje za svoj fevd, katerega ste pa pri zadnjih volitvah prav klavirno izgubili. Toliko opevate vašo zmago, pa niste imeli niti 200 glasov več kot naša lila!... Kaj in koliko ste imeli vi na razpolago za volivno propagando nasproti nam? Predvsem dober kader agitatorjev, ki je bil noben dan na delu, o katerem dobro vemo, da z delom ni prenehali niti v soboto pred volitvami, a še manj na dan volitev samih. Imeli ste na razpolago avtomobile, kamijone, denar, »malarje« iz Trsta in še kaj drugega. Mi pa smo bili praznih rok, brez poklicnih agitatorjev, z mlado, komaj enoletno organizacijo. Pa kljub temu smo dosegli dober uspeh, saj smo prišli z glasovi na drugo mesto. Za nas je to častna zmaga, a za vas je to le klavirni poraz. Ko bi vi dosegli vsaj absolutno večino, potem bi se lahko kaj ustili, a tako je bolje, da molčite.

Da pa vrednost svoje »zmage« malo prikrijete, je treba seveda nasprotnika umazati. V članku navajate, da se je lila prodala Italijanom, s katerimi je že napravila blok proti kominfornizmu. Re-vež, kdor je to pisal! Mislimo, da bo ta revež našel malo lahkovernih ljudi, ki bi to verjeli. Na sestanku vseh zaupnikov za celo občino, katerega smo imeli po vo-

litvah, je bilo točno določeno naše stališče. V občinskem svetu bomo sodelovali z vsemi skupinami, katere bodo enako kot mi delovale za dobrobit občine in vsega prebivalstva. V občinski odbor bomo volili le ljudi, kateri bodo imeli naše zaupanje. O blokih in tajnih vezeh, pa ni bilo ne tam ne nikjer drugod niti govora. Kar smo v predvolivni kampanji izjavljali, tega se bomo tudi držali, ter prihodnji dnevi bodo gotovo prinesli tudi v tem vprašanju jasnost, katere se mi ne bojimo.

Kaj pa, dragi tovariši, iz »Stropove hiše«, ali se morda ne bojite, da bi vse ostale skupine dale vam občinski odbor v roke, ter bi v tem primeru morali začeti z izvajanjem vašega toliko opevanega programa?

Vsi vemo, da programe postavljati je zelo lahko, a program izvesti, to je pa drugačna muzika! Mi se odgovornosti ne bojimo, ker nam je pred očmi le dobrobit občine in nikaki postranski partijski interesi.

Prepričani smo, da boste vi v svojem srcu neizrečeno srečni, ako vas usoda pusti ob strani, ker v tem primeru boste imeli dovolj prilike za propagandno kritiko čez odgovorne činitelje, ter boste še vedno lahko hvalili vaš program, ki je zidan v oblake.

Nabrežinski demokrat

Nabrežina

Zaradi pomanjkanja prostora približno poročilo o uprizoritvi Ribičeve glasbene slike: »Kraljica palčkova« prihodnjič.

Vesti z Goriškega

Absolventi slov. strok. šole v Gorici

Absolventi slov. strokovne šole v Gorici se pristržno zahvaljujemo vsem dobrotnikom, ki so prispevali k stroškom našega poslovnega večera. Dana nam je bila tako možnost in čast, da smo prebili nekaj ur skupno s svojimi profesorji in da bomo imeli najlepši spomin na završitev učenja na tej šoli.

Nekaterim izmed nas ne bo možno nadaljevati študije, zato se prav toplo priporočamo, da bi jih kdo sprejel v službo in jim tako omogočil majhen vir dohodkov.

Za morebitno zaposlitev bodisi trgovskega ali obrtniškega značaja prosimo, da se obrnete na ravnateljstvo te šole v ulici Randaccio.

Bodi nam ob tej priliki dovoljeno, da se še enkrat prav pristržno zahvalimo Vam, cenjeni profesorji in profesorice, za vsestranski Vaš trud!

Na Vas vse nam bo ostal trajen in hvalečen spomin. Oddolžili se Vam bomo s poštenim življenjem in koristnim delom.

Pozdravljamo tudi Vas sošolci in sošolke nižjih razredov.

Le pridno nadaljujte z učenjem ter ljubite svojo šolo!

Begunci, pozor!

Notranje ministrstvo v Rimu je te dni izdalo nova določila glede bivanja tujcev v Italiji in odredilo, da morajo zapustiti državno ozemlje: 1) vsi, ki so spoječasno dobili rumene izkaznice za bivanje (sogijorno), 2) oni, katerim je dovoljenje za bivanje poteklo in 3) vsi, ki

Radio Trst II

(360.6 m — 832 Kc-sec.)

Dnevne oddaje: 7.00 - 7.45, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

Ob nedeljah: 7.15 - 24.00 neprekinjeno.

Poročila dnevno: 7.15, 12.45, 14.00, 19.45, 23.15.

Ob nedeljah: 7.45, 12.45, 19.45, 23.15.

Dnevni pregled tiska: 14.15 (izvzemši nedelje).

NEDELJA, 17. julija 1949: 8.30 Lahka slovenska glasba. — 9.30 Kmetijska oddaja. — 13.00 Glasba po željah. — 15.20 Iz operne glasbe sveta. — 16.00 Sprehodi po podeželju. — 17.00 To, kar vsa-

kdo rad posluša. — 19.15 Operetna in filmska glasba. — 20.00 Z narodno pesmijo po Sloveniji. — 21.00 Radijski oder: Carlo Goldoni - »Stric Ihta«, komedija v treh dejanjih. — 22.30 Večerne melodije.

PONEDELJEK, 18. julija: 13.00 Jugoslovska folklorna glasba. — 19.00 Gospodinjska ura. — 19.15 Operetna glasba. — 20.45 Češki plesi. — 21.00 Monteverdi: »Orfeo«, glasbena pravljica. — 22.40 Plesna glasba.

TOREK, 19. julija: 13.00 Ruska lahka glasba. — 18.00 Berlitz: Rimski karneval: Dvorak: Karneval - uvertura. — 18.18 Vesele slovenske pesmi. — 20.00 Koncert znanih violinistov. — 20.30 Z domače knjižne police. — 21.00 Vzori mladini: »Kopački zlata«.

nimajo kake veljavne listine. Ti predpisi pa ne veljajo za osebe, ki so optirale za Italijo in ne za one, ki jih oskrbuje mednarodna organizacija za begunce, katere ima v Gorici svoj urad v ulici Morelli 37. Ti slednji morajo do 15. julija t. l. dvigniti v omejenem uradu posebno izkaznico, ki jo bo potrdila pristojna policijska oblast. Kdor se ne javi in si ne oskrbi izkaznice, izgubi vse pravice in ugodnosti, ki jih nudi organizacija IRO.

Se prihaja na dan

Orožniki iz Steverjana pri Gorici so zdaj ugotovili povzročitelje strašnih pobojev v teh krajih iz leta 1945. Zločinci so: Rudislav Delpin iz Podgore ter Vinko Mačus in Radivoj Bratuš iz Steverjana. Vsi trije so že leto dni v Jugoslaviji.

Povod za preiskovanje je bila jama pri Steverjanu, v kateri so našli 17. junija okostja petih četnikov, ki so jih ubili leta 1945.

Tudi o tragični smrti Marije Cadež so dognali nove podrobnosti. Komunisti so jo najprej mučili. Na napol mrtvo žrtev so potem zavabili dve veliki skali.

V okolici Steverjana so zdaj odkrili še več skupnih grobov iz tistega časa.

Pregled avtomobilskih (šoferskih) izkaznic

Vsled ministrske odredbe obvešča goriška prefektura vse priizdane, da je delo pokrajinske komisije za revizijo izkaznic odloženo od 1. julija do 31. avgusta. Vse za-

21.30 Čajkovski: Simfonija Manfred.

SREDA, 20. julija: 13.00 Glasba po željah. — 18.00 Mamica pripoveduje. — 19.15 Znani celisti. — 20.30 Zdravniški vedež. — 21.00 Razgovori pred mikrofonom. — 22.00 Brahms: Simfonija št. 2. — 22.37 Znani plesni orkestri.

CETRTEK, 21. julija: 12.10 Češka narodna in lahka glasba. — 18.00 Glasbeno predavanje. — 18.30 Istrske pesmi. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.00 Slovenska zborovska glasba. — 21.00 Radijski oder: Ugo Falena - »Poslednji lord«, izvajajo člani radijskega odra. — 23.00 Uspavanke.

PETEK, 22. julija: 13.00 Glasba po željah. — 18.15 Komorna glasba. — 18.40 Sramel: kvintet pod vodstvom Oskarja Sonca. — 19.00 Operetna glasba. — 20.00 Slovenska zborovska in solistična glasba. — 20.30 Tržaški kulturni razgledi. — 21.00 Mojstri besede: Jean Gions: »Zeteve«. — 22.00 Rahmaninov: Rapsodija na Paganinijevo temo.

SOBOTA, 23. julija: 13.40 Folklorna glasba raznih narodov. — 18.00 Arije in dueti iz oper. — 18.30 Oddaja za najmlajše: Andersenova pravljica »Račka Panka«, izvajajo člani radijskega odra. — 20.10 Znanе slovenske melodije. — 20.30 Programski piskop. — 21.00 Sobotni večer, nato Večerne melodije.

časne izkaznice, ki v tem roku zapadejo, so veljavno podaljšane za dva meseca.

Slinavka prenehala

Znana živinska kužna bolezen slinavka, ki je več časa ogrožala našo pokrajino, je po poročilu goriškega živinozdravniškega urada prenehala. Zadnji pojav te bolezni so ugotovili 3. junija v Ločniku. Ker od takrat ni bilo nobenega primera obolenja več, bo prefektura najbrže v kratkem zopet dovolila živinske seje v Gorici.

Razstava krojnega tečaja

»Slov. dobrodelno društvo« v Gorici je v zadnjih mesecih priredilo krojni tečaj, ki se ga je udeležilo veliko število goriških Slovencev. Tečaj se je te dni z lepim uspehom zaključil. Da bo tudi širša javnost lahko presodila njegovo delo, so nekatere udeleženske razstavile nekaj svojih najmodernejših izdelkov v izloženem oknu Katoliške knjižarne na Travniku.

Smrtna kosa

V petek 8. t. m. je v Gorici umrla gospa Emilija Brumat roj. Goffo, posetnica in poštna uradnica v pokoji. Verna in skromna, poštna in požrtvovalna gospa, ki je dosegla lepo starost 79. let, je bila mati monsignorja dr. Mirkota Brumata. Pogrebi so dr. v ponedeljek 11. t. m. na goriško pokopališče pri Mirnu. Monsignorju dr. Mirku Brumatu, njegovemu bratu g. Ivanu in sploh vsem iz te odlične družine izrekamo naše prav iskreno sožalje. Blagopokojni naj sveti večna luč!

Počitniška kolonija

»Slovensko sirotišče« v Gorici priredi počitniško kolonijo za deklice do 12 - 14 let starosti. Kolonija bo brezplačna in se odpre s 1. avgustom t. l. Odprta bo podnevi.

V kolonijo se sprejemajo deklice iz Gorice in okolice. Starši, prijavitelje svoje hčerke v kolonijo in vpišite jih v ta namen takoj pri »Slovenskem sirotišču ali vpisarni »Dobrodelnega društva« v Gorici, Riva Placuta 18-I.

Zlatomašnik Mihael Kragelj

G. upokojeni župnik Mihael Kragelj, ki je do svoje upokojitve služboval v Sempasu na Vipavskem, kjer še sedaj biva, bo 23. t. m. obhajal 50 letnico mašniškega posvečenja ter med svojimi bivšimi farani praznoval svoj zlati jubilej. Želimo mu še lepo vrsto zdravih in blagoslovljenih let!

V DANASNJI STEVILKI PRILAGAMO POLOZNICE VSEM TISTIM, KATERIM DOSTAVLJAMO »DEMOKRACIJO« NA OGLED.

V KOLIKOR ZELE POSTATI NAROCNIKI JIH PROSIMO, DA NAM NAKAZEJO NAROCNINO, V NASPROTNEM BOMO NADALJNO DOSTAVITEV USTAVILI.

CITAJTE »DEMOKRACIJO«!

Ortopedik
NICOLA BECCHI
TORINO - Via Guastalla 12 - I. p.
specialist za odstranitev

KILE

(brez operacije)

objavlja novo priznanje:

»Spoštovani g. N. BECCHI!

Ze dvajset let sem trpel na dvostranski kili. Posluževal sem se običajnih pasov z edinim uspehom, da se mi je bolezen poslabšala: kila se je močno razširila in postala skrotalna.

Sedaj pa sta s pomočjo Vaše posebne priprave kili v kratkem času popolnoma izginili, tako da se že več kot leto dni priprave več ne poslužujem.

Smatram zato za svojo dolžnost, da Vam izrazim svojo hvaležnost.

Z odličnim spoštovanjem,

DECIMO VIGHESSO

Venezia - Chirignago, a

Ortopedik sprejema:

v GORICI: v nedeljo 24. julija v hotelu »Posta«

Peč

V nedeljo 17. t. m. bomo tu obhajali praznik sv. Mohorja in sv. Fortunata. Pridite ta dan k nam vsi ljubitelji slovenskih shodov in naše zemlje! Iz našega griča si boste ogledali lepi Vipavski dolini! Vide- li boste Rupo, ki leži v Italiji, in onstran meje beli Miren, Vrtojbo s svojim lepim gričem in Bilje z visokimi tvornimi dimniki. Ce vzdignete pogled malce bolj visoko, se vam prikaže Prvačna, pa Gradišče nad Renčami vas lepo pozdravi. In še lep pas kraških hribov ter trnovsko pogorje, Sv. Gora, Caven, Sabotin.

Pridite vsi, da nas bo več za skupno veselje in kramljanje.

Motoristi in avtomobilisti, pozor!

V sobi št. 17 na prefekturi v Gorici se dobijo predpisane tablice za motorna vozila. Upravičenci jih lahko dvignejo v uradnih urah od 10. do 12. ure; predložiti je treba potrdilo, da je bil za tablico dolo- čeni znesek vplačan.

Župnik obsojen na smrt

G. Jožef Kragelj, župnik na Livku nad Kobaridom, je pred meseci nenadoma skrivnostno izginil. Slišale so se različne vesti, ki so bile edine samo v tem, da g. Kraglja ni več na Livku. Kje je, o tem ni vedel nihče nič točnega. Sedaj se je mučna zadeva sicer pojasnila, toda postala je še tembolj strahotna, grozotna: g. župnik Kragelj je bil vse te mesece zaprt v Tolminu in je bil tam po poročilih komunističnih listov (Slov. poročeval- ec od 8. julija) pred dnevi obsojen na smrt z ustrejitvijo. Obsojdo je izreko okrogno sodišče v Tolminu. Poleg g. župnika, ki je doma iz Modreje pri Sv. Luciji in star nekaj nad 30 let, sta sedela na zatolni klopi še kmet Simon Hrust z Livka in študent elektrotehnike Kacafura (Sarič) Srdjan iz Maribora. G. Kraglju so očitali v glav- nem dejanju, ki naj bi jih bil za- grešil v letih nemške okupacije, in sicer izdajstvo, špionažo in sode- lovanje z Nemci in domobranci. Po osvoboditvi je pa zagrešil velik zločin, da je širil »Slov. Primorca« in »Demokracijo«. Po poročilu »Slov. poročevalca« od 8. t. m. je njegovo delovanje obstajalo v tem: »Na vso moč je agitiral proti pri- ključitvi Primorske in trdil, da v Jugoslaviji ni svobode, da zapirajo in pobijajo duhovnike, jemljejo kmetom zemljo itd. Ilegalno je pošiljal preko meje pot in drug material ter organiziral kanale in pomagal pri pobegih čez mejo. Po illegalni poti je dobival tudi so- vrazne liste in jih širil.«

Z vsemi temi obtožbami, ki so zelo splošne narave in človek zara- di njih nikjer med civiliziranimi ljudmi ni obsojen na smrt, se sku- šajo samo prikriti satanske nakane komunistov z odstranitvijo duhov- nikov oropati slovensko ljudstvo njegovega najdražjega zaklada — vere očetov.

Kakor smo povedali že v začetku je bil g. Kragelj obsojen na smrt z ustrejitvijo. Simon Hrust je do- bil 19 let prisilnega dela, Kacafura pa 3 leta.

IZLETNIKI

in vsi, ki želite priti na počitnice

„Al Lago di Cavazzo“

se priporoča Elvira Zupančič

Albergo Belvedere

Samplago (Udine)

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež

Tiska:

tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

Mizarji
kmetovalci
podjetniki